

ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

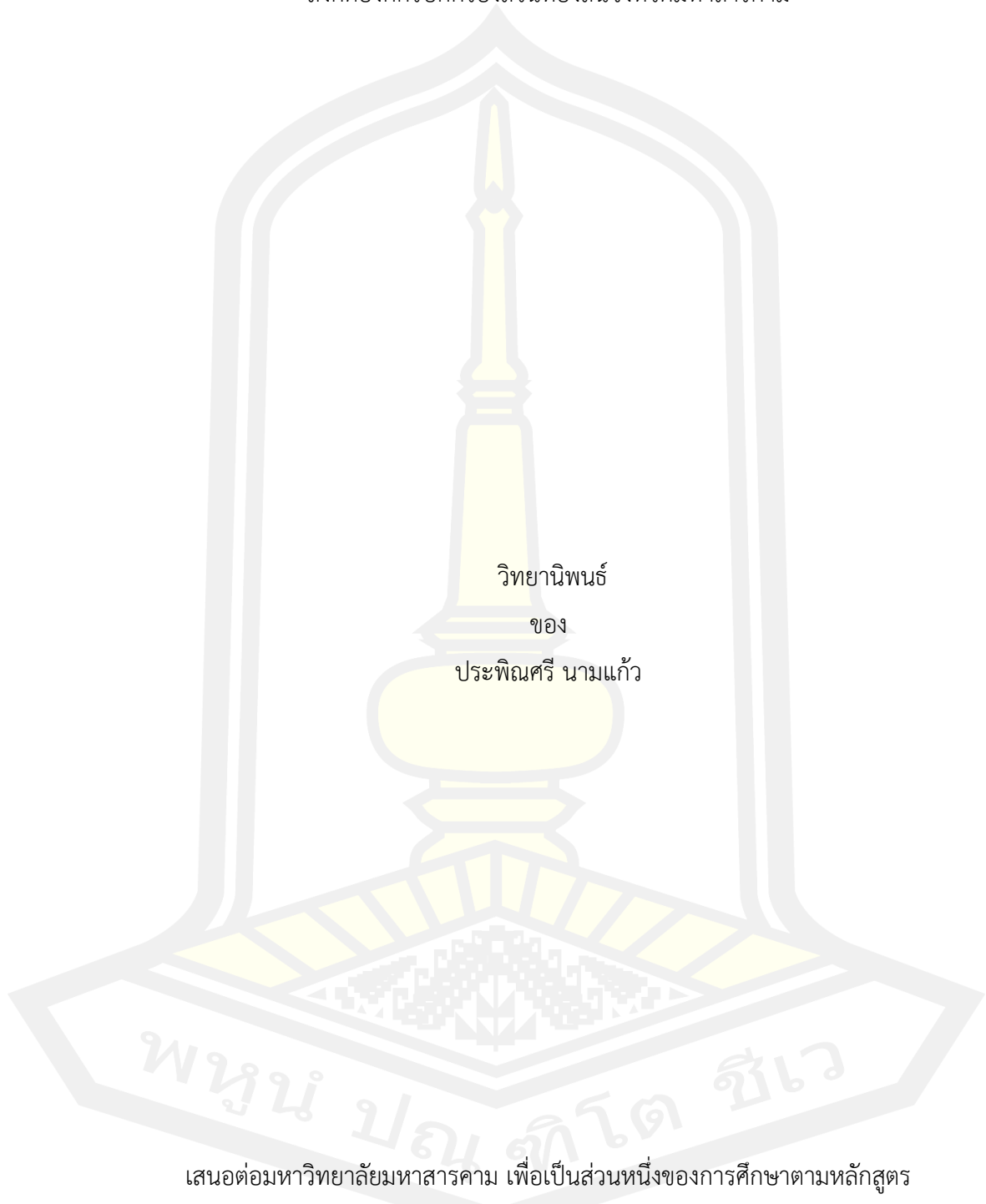
วิทยานิพนธ์
ของ
ประพิณศรี นามแก้ว

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

พฤษภาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

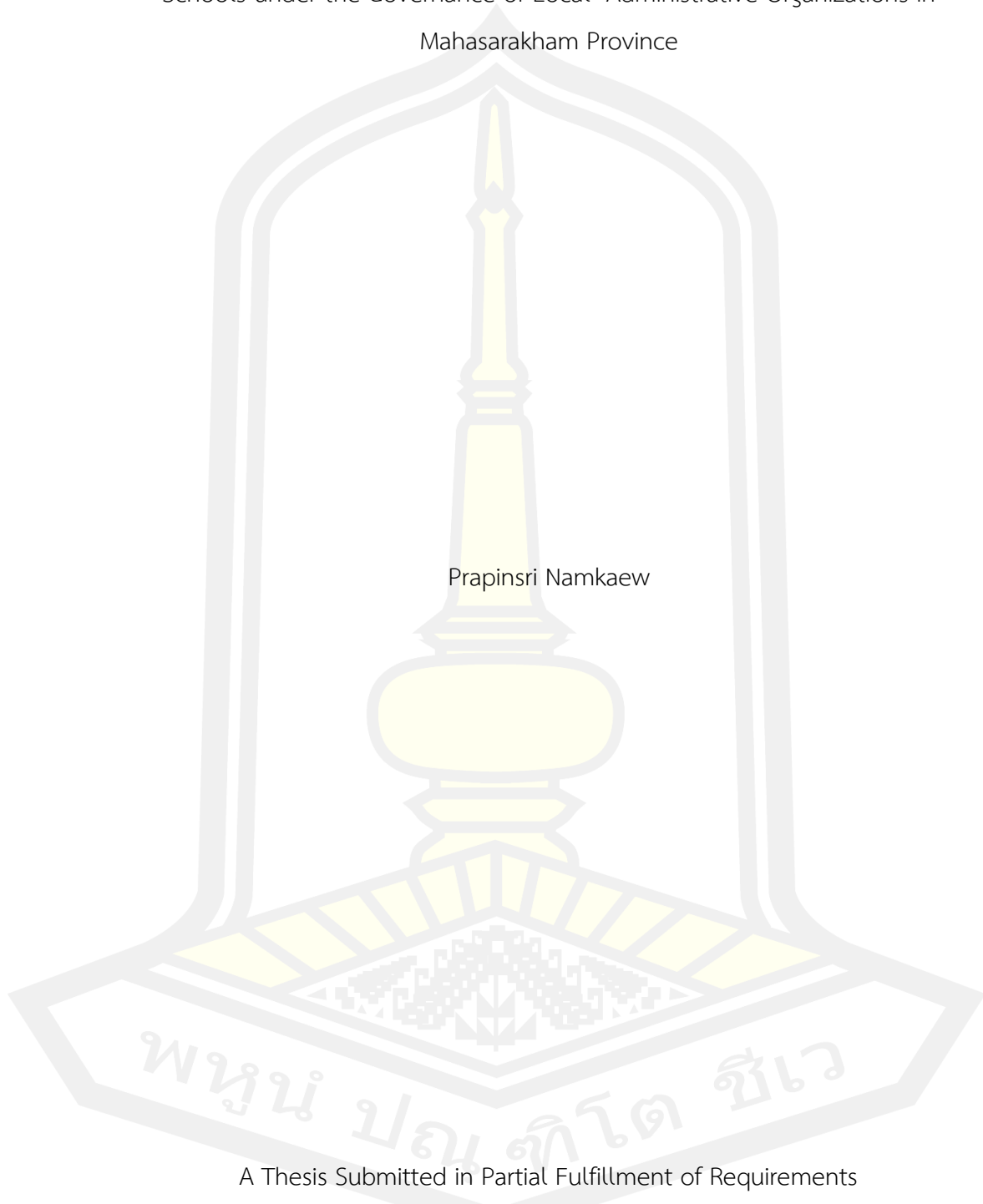
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

พฤษภาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Perceived Impacts of COVID-19 on the Well-Being of High School Students in the
Schools under the Governance of Local Administrative Organizations in
Mahasarakham Province

Prapinsri Namkaew

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Political Science (Politics and Government)

May 2023

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวประพิณศรี นาม
แก้ว แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. อลงกรณ์ อรรคแสง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. ญัฐกานต์ อัครพงศ์พิศักดิ์)

..... กรรมการ

(ผศ. ดร. วนิตา พรหมหล้า)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(อ. ดร. ทัชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(ผศ. ดร. กนกพร รัตนสุธีระกุล)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

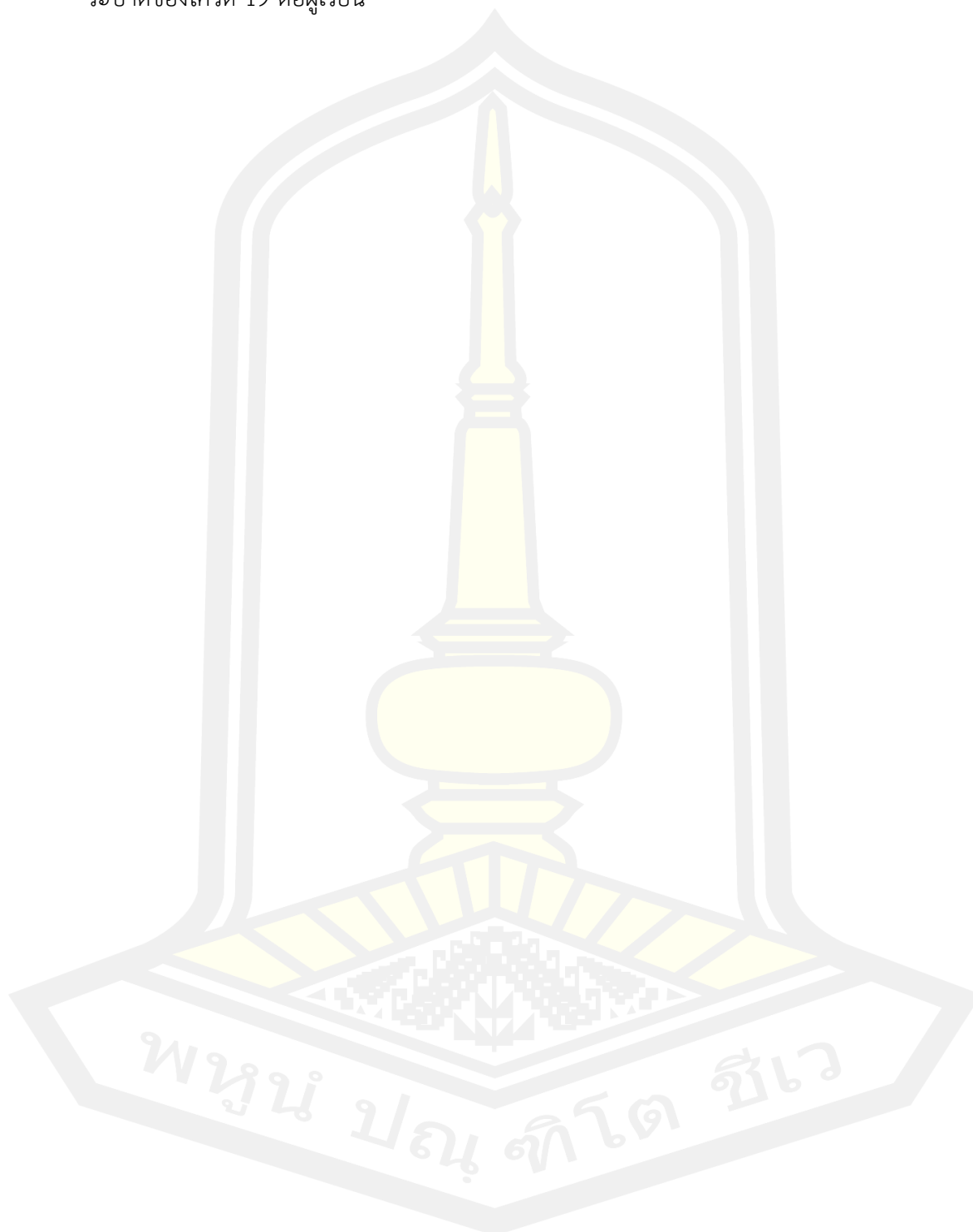
ชื่อเรื่อง	ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม		
ผู้วิจัย	ประพิณศรี นามแก้ว		
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐกานต์ อัครพงศ์พิศักดิ์		
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม” ผู้วิจัยตั้งคำถามวิจัยว่า 1) ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลอย่างไรต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคาม 2) โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคามมีการปรับตัวอย่างไรเมื่อเผชิญกับความท้าทายของการแพร่ระบาดของโควิด-19 และ 3) ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเผชิญกับความท้าทายใดบ้าง ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19

การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ท่ามกลางการระบาดของ Covid-19 นั้น ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ ทั้งครูผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยมีข้อจำกัดหลักที่ส่งผลต่อการเรียน คือ การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเรียน เครื่องข่ายอินเทอร์เน็ต การเรียนแบบออนไลน์ ผู้ปกครองต้องแบกรับภาระแทนโรงเรียนทั้งภาระค่าใช้จ่ายในแต่ละเทอม ภาระในการจัดหาอุปกรณ์ภาระที่จะต้องสอนผู้เรียนมากกว่าครูผู้สอนเอง และการปรับตัวของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเผชิญกับความท้าทายของการระบาดใหญ่ นั้น ต้องปรับตัวในเรื่องหลัก 4 ด้านคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ที่จะต้องมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกัน และ ประเด็นท้าทายของการกระจายอำนาจทางการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของ Covid-19 ได้แก่ ด้านคุณภาพ ด้านความเสมอภาค และด้านความเป็นอยู่ที่ดี

คำสำคัญ : การเรียนการสอนออนไลน์, การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา, ผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อผู้เรียน

TITLE	The Perceived Impacts of COVID-19 on the Well-Being of High School Students in the Schools under the Governance of Local Administrative Organizations in Mahasarakham Province		
AUTHOR	Prapinsri Namkaew		
ADVISORS	Assistant Professor Nattakant Akarapongpisak , Ph.D.		
DEGREE	Master of Political Science	MAJOR	Politics and Government
UNIVERSITY	Mahasarakham University	YEAR	2023

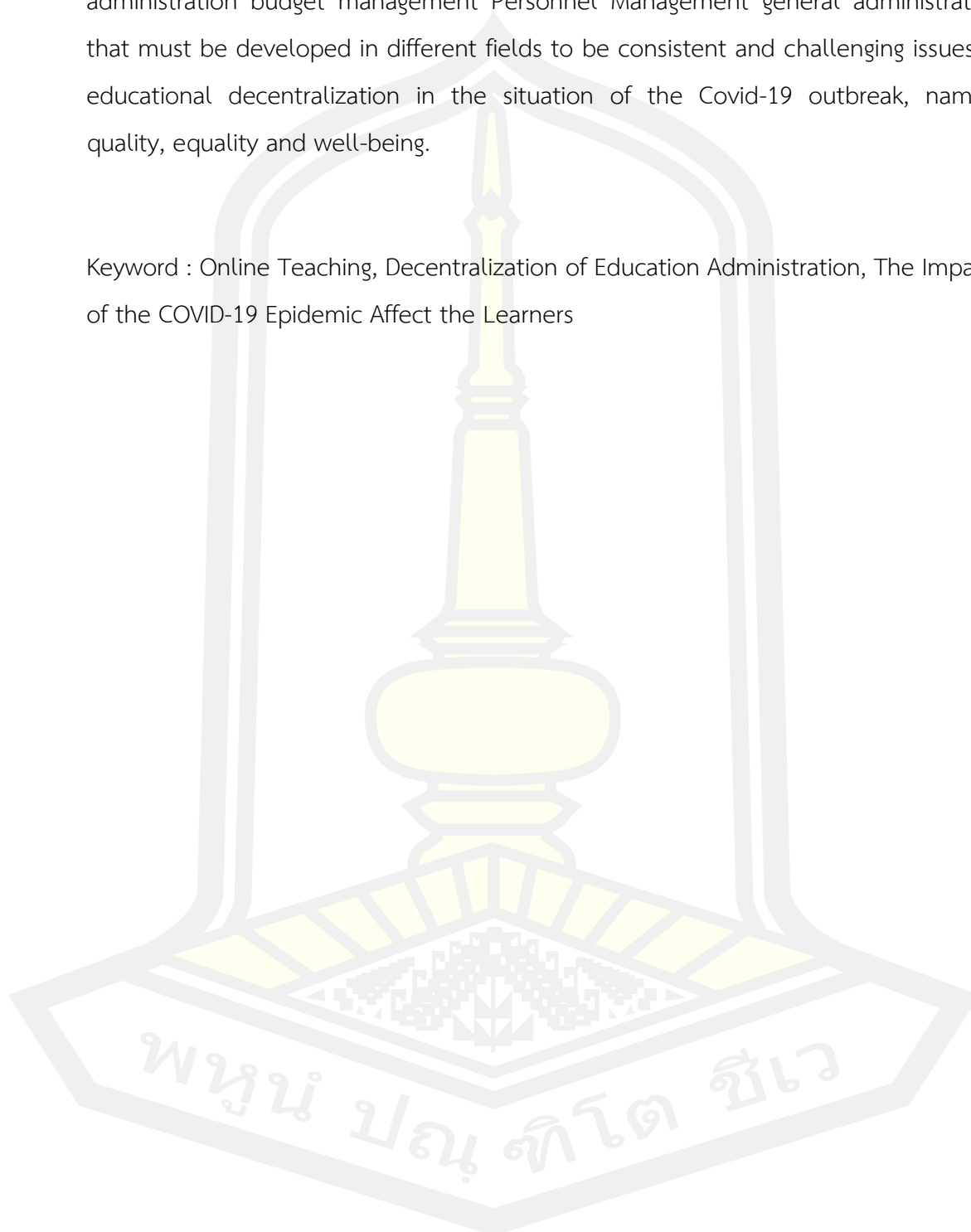
ABSTRACT

The Perceived Impacts of COVID-19 on the Well-Being of High School Students in the Schools under the Governance of Local Administrative Organizations in Mahasarakham Province. The researcher asked the research question that 1. From the point of view of stakeholders How has the COVID-19 pandemic affected high school students? in secondary schools under the local government organization In this case, it is Maha Sarakham Provincial Administrative Organization and Maha Sarakham Municipality. 2. How have the schools under the Maha Sarakham Provincial Administrative Organization and Maha Sarakham Municipality adapted in the face of the challenges of the COVID-19 epidemic? And 3. From the point of view of stakeholders What challenges do local governments face? amid the spread of COVID-19.

Teaching and learning online amid the Covid-19 outbreak has greatly affected the teaching and learning in Grade 5, both teachers, parents and students in Grade 5. with the main limitations that affect learning access to information technology both equipment used for learning internet network Online learning, parents have to bear the burden on behalf of the school, including the cost of each semester. Burden of equipment procurement Burden to teach students more than teachers themselves. and adaptation of local government schools to face the

challenges of the pandemic. that must be adapted In the 4 main areas: academic administration budget management Personnel Management general administration that must be developed in different fields to be consistent and challenging issues of educational decentralization in the situation of the Covid-19 outbreak, namely quality, equality and well-being.

Keyword : Online Teaching, Decentralization of Education Administration, The Impact of the COVID-19 Epidemic Affect the Learners

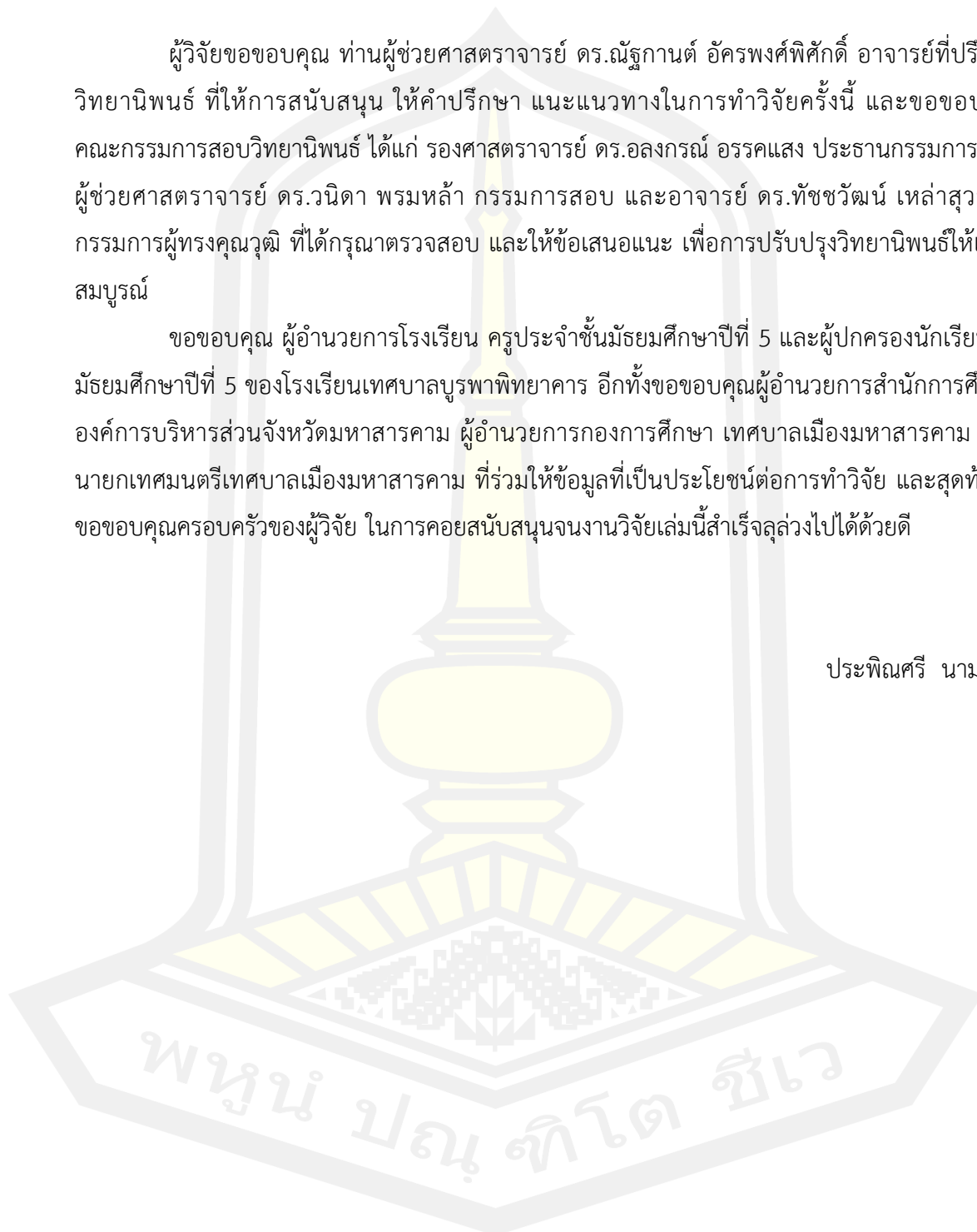

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกานต์ อัครพงศ์พิศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พรมหาล้า กรรมการสอบ และอาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้กรุณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร อีกทั้งขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม และนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมหาสารคาม ที่ร่วมให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย และสุดท้ายนี้ ขอขอบคุณครอบครัวของผู้วิจัย ในการคอยสนับสนุนงานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

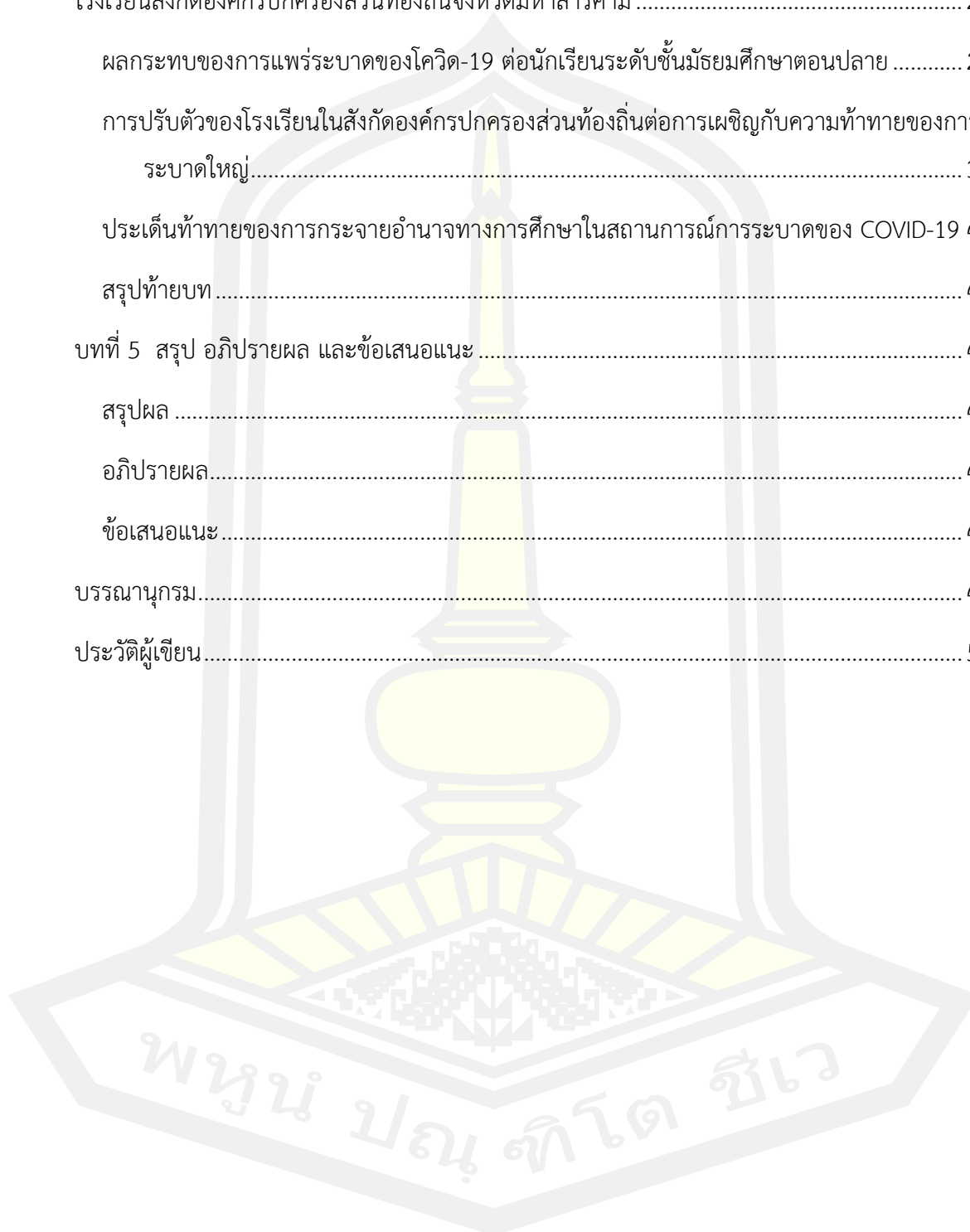
ประพิณศรี นามแก้ว

สารบัญ

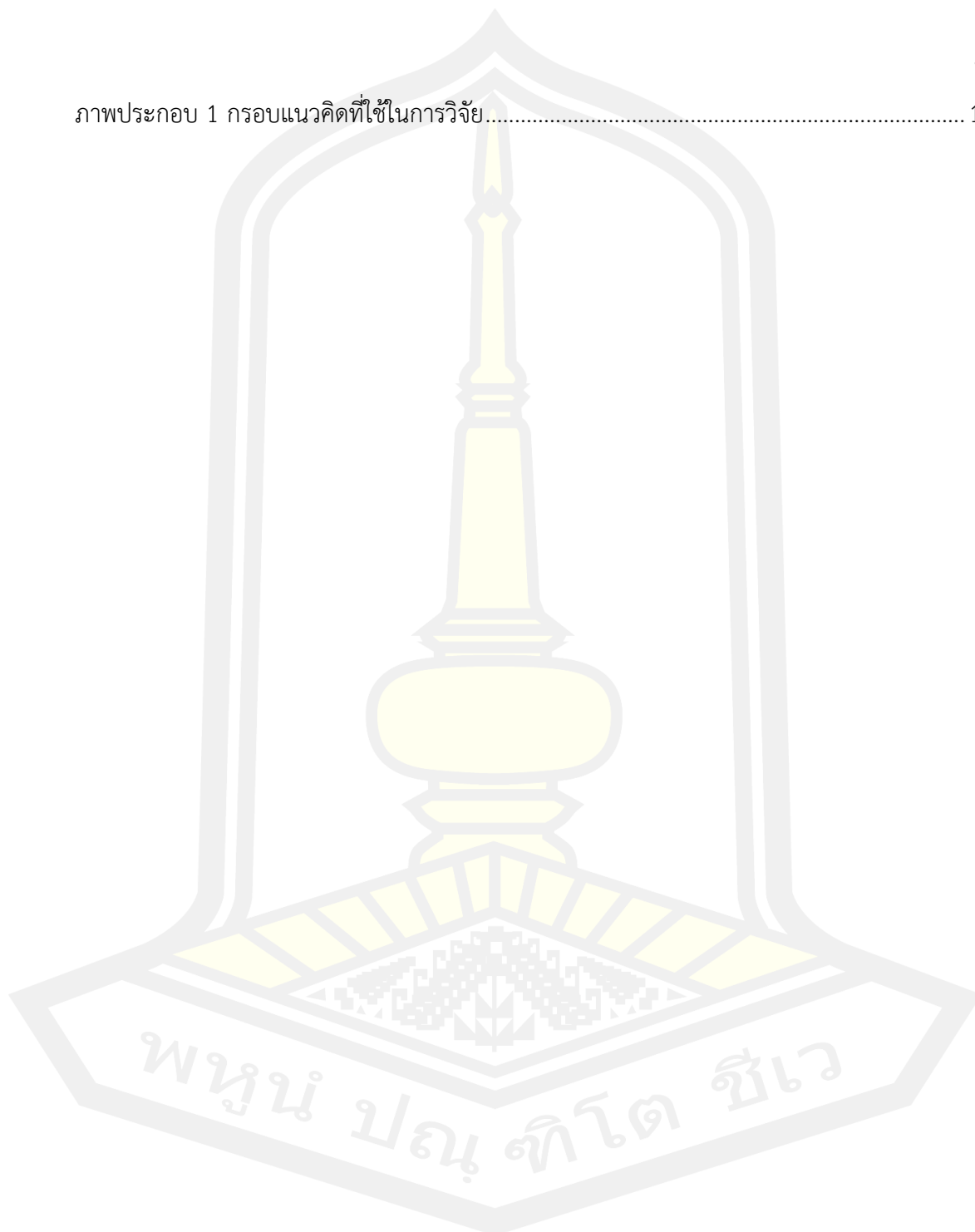
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง	6
ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	16
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	17
ผู้ให้ข้อมูล	17
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	18
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	18
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	19

บทที่ 4 ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	21
ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	21
การปรับตัวของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเผชิญกับความท้าทายของการ ระบาดใหญ่.....	37
ประเด็นท้าทายของการกระจายอำนาจทางการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19	40
สรุปท้ายบท.....	41
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	43
สรุปผล	43
อภิปรายผล.....	46
ข้อเสนอแนะ	47
บรรณานุกรม.....	48
ประวัติผู้เขียน.....	51

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	16

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่หรือ COVID-19 คือ ไวรัสสายพันธุ์ใหม่ เป็นตระกูลของไวรัสที่ก่อให้เกิดอาการป่วยตั้งแต่โรคไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่มีความรุนแรงมาก เช่น โรคระบบทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS-CoV) และโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS-CoV) เป็นต้น ซึ่งเป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อนในมนุษย์ ก่อให้เกิดอาการป่วยระบบทางเดินหายใจในคน และสามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ พบการแพร่ระบาดครั้งแรกในช่วงปี 2562 ที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ขณะนี้ ไวรัส COVID-19 มีการระบาดใหญ่ไปทั่วส่งผลกระทบต่อหลายประเทศทั่วโลก (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, ม.ป.ป.)

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้ทั่วโลกต้องใช้มาตรการเพิ่มระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และทำให้เกิดการปรับตัวในการดำรงชีวิตในแต่ละวันเป็นแบบวิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) ทั้งนี้ โดยเฉพาะสถาบันทางการศึกษา ที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้ เพื่อไม่ให้เกิดการเรียนการสอนขาดช่วงไป จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์เพื่อให้การเรียนรู้เกิดความต่อเนื่อง

การเรียนแบบออนไลน์เป็นการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่นำคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาเชื่อมโยงการเป็นสื่อสารระหว่างผู้สอน และผู้เรียนทำให้สะดวกต่อการเรียนรู้ เพราะสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา (มนัสนันท์ บุตรสอน, 2558) การเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่ถูกหยิบยกขึ้นมาใช้ในช่วงภาวะสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 นี้ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากมาย ทั้งตัวผู้สอนและผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ สำหรับการเรียนการสอนหรือแม้กระทั่งสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่อยู่ในเขตสังกัดของเทศบาลที่มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนท่ามกลางการระบาดใหญ่ของเชื้อไวรัส COVID-19

แม้จะมีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์เฉพาะหน้า แต่การระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ก็ยังส่งผลกระทบต่อการศึกษาไทยอย่างรุนแรง เนื่องจากการซ้ำเติมปัญหาที่มีอยู่แต่เดิม คือ คุณภาพการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (พริษฐ์ วัชรสินธุ, 2564) วิกฤต COVID-19 ทำให้การเรียนที่โรงเรียนต้องหยุดชะงักไปตั้งแต่ต้นปีการศึกษา

2563 และทำให้นักเรียนทั่วประเทศต้องปรับตัวเรียนในรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นหลักโดยการเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้นก็ได้ส่งผลกระทบต่อที่กว้างขวางไม่ว่าจะเป็น นักเรียนในครอบครัวรายได้น้อย มีความเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษาเพราะข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ (พริษฐ์ วัชรสินธุ, 2564) นักเรียนในระบบการศึกษาเผชิญสภาวะเรียนรู้ถดถอย (Learning Loss) จากข้อจำกัดเรื่องการเรียนออนไลน์ การเรียนออนไลน์ อาทิ การเข้าถึงการเรียนออนไลน์ เนื่องจากนักเรียนหลายคนยังคงขาดแคลนอุปกรณ์ อินเทอร์เน็ต หรือสภาพแวดล้อมในบ้านที่เอื้อต่อการเรียน และการจัดการเรียนออนไลน์ให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ การที่บางทักษะมีความเฉพาะเจาะจงทำให้ไม่อาจถ่ายทอดผ่านการสอนระบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การปรับตัวเพื่อจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพนั้นยังขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียน และครู นักเรียนเกิดปัญหาสุขภาพจิต และความเครียดสะสมจากการเรียนออนไลน์ โดยส่วนหนึ่งของความเครียดมาจากการขาดโอกาสในการเข้าสังคม ความเหนื่อยล้าจากการนั่งเรียนหน้าจอทั้งวัน การถูกสั่งการบ้านที่มากขึ้น หรือความกังวลด้านการเรียนและการสอบเพื่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งล้วนส่งผลให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องแบกรับภาระมากขึ้นกว่าช่วงเวลาดังกล่าว

การวิจัยนี้ จึงได้ศึกษามุมมองของผู้มีส่วนได้เสียต่อการแพร่ระบาดของโควิด-19 ว่าส่งผลกระทบต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคาม และศึกษาว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรได้รับการส่งเสริมในด้านใดบ้างเพื่อให้การกระจายอำนาจทางการศึกษาสามารถเผชิญกับความท้าทายของการระบาดใหญ่ได้

คำถามวิจัย

1. ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลอย่างไรต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคาม
2. โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีการปรับตัวอย่างไรเมื่อเผชิญกับความท้าทายของการแพร่ระบาดของโควิด-19
3. ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเผชิญกับความท้าทายใดบ้างท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคาม ปรับตัวอย่างใดเมื่อเผชิญกับความท้าทายของการแพร่ระบาดของโควิด-19
3. เพื่อศึกษามุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องเผชิญกับความท้าทายของการระบาดใหญ่ในอนาคต

ขอบเขตการวิจัย

ในงานวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยศึกษาผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้แก่ ผลกระทบด้านประสิทธิภาพในการเรียนรู้ที่ลดน้อยลงไป การหลุดออกนอกระบบการศึกษา ความกังวลและความเครียด ภาระงานที่ได้รับจากผู้สอนที่เพิ่มขึ้น ความไม่แน่ใจว่าตนจะสำเร็จการศึกษา โอกาสที่จะได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องสิทธิ ผลกระทบทางด้านจิตใจ และความเสี่ยงทางด้านสุขภาพ

อนึ่ง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในงานวิจัยชิ้นนี้ ครอบคลุมถึง นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน ครู และตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ในกระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นด้านการศึกษา และในส่วนของทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต่อการสนับสนุนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรได้รับนั้น รวมถึง ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ด้านคุณภาพ ด้านความเสมอภาค ด้านความเป็นอยู่ที่ดี

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร เนื่องจากเป็นโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม ที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

3.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน

3.2 ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 คน

3.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 คน

โดยเลือกเป็นนักเรียนชั้นปีที่ 5 เหตุผลที่เลือกชั้นปีที่ 5 เนื่องจากเป็นชั้นเรียนที่จะต้องมีการเตรียมตัวที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น อีกทั้งนักเรียนในชั้นปีที่ 5 ยังประสบปัญหาการเรียนออนไลน์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมาอย่างต่อเนื่องกว่า 2 ปี

4. ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 คน

โดยให้เป็นผู้ปกครองนักเรียนผู้ให้ข้อมูลจำนวน 2 คน ครอบคลุมผู้ปกครองที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่างกัน แบ่งเป็น ผู้ปกครองนักเรียนที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ต่อปี 1 คน ผู้ปกครองมีรายได้มากกว่า 250,001 บาท ต่อปี 1 คน

5. ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม และผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม รวม 2 คน

6. นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมหาสารคาม ในฐานะผู้นำฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง และมีบทบาทสำคัญในกระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลอย่างไรต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคาม

2. ได้ทราบถึงโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคามปรับตัวอย่างไรเมื่อเผชิญกับความท้าทายของการแพร่ระบาดของโควิด-19

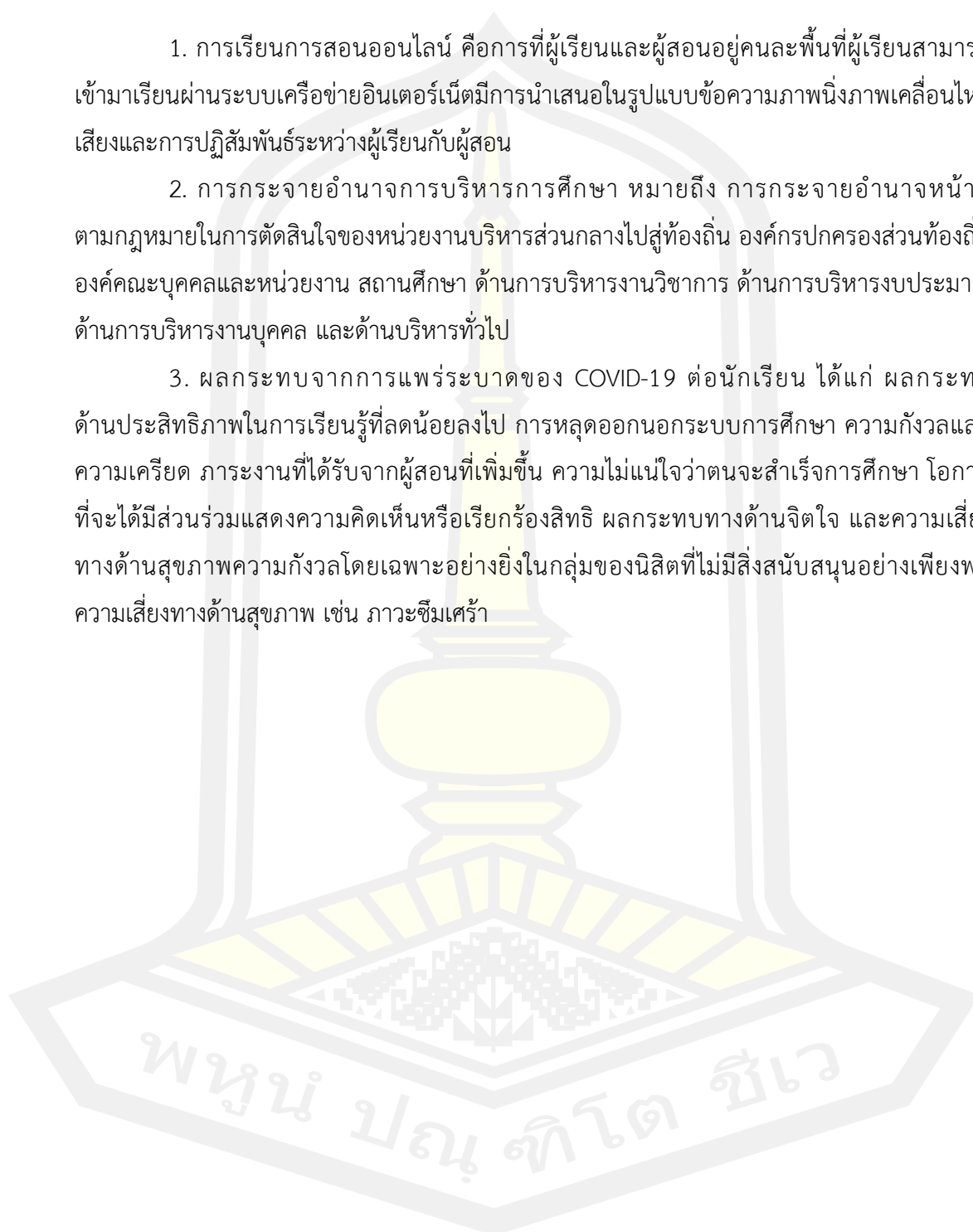
3. ได้ทราบถึงมุมมองของผู้มีส่วนได้เสียต่อการส่งเสริมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเผชิญกับความท้าทายของการระบาดใหญ่ในอนาคต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนการสอนออนไลน์ คือการที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่คนละพื้นที่ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีการนำเสนอในรูปแบบข้อความภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหวเสียงและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

2. การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา หมายถึง การกระจายอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการตัดสินใจของหน่วยงานบริหารส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรบุคคลและหน่วยงาน สถานศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป

3. ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ต่อนักเรียน ได้แก่ ผลกระทบด้านประสิทธิภาพในการเรียนรู้ที่ลดน้อยลงไป การหลุดออกนอกระบบการศึกษา ความกังวลและความเครียด ภาระงานที่ได้รับจากผู้สอนที่เพิ่มขึ้น ความไม่แน่ใจว่าตนจะสำเร็จการศึกษา โอกาสที่จะได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องสิทธิ ผลกระทบทางด้านจิตใจ และความเสียหายทางด้านสุขภาพความกังวลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของนิสิตที่ไม่มีสิ่งสนับสนุนอย่างเพียงพอ ความเสียหายทางด้านสุขภาพ เช่น ภาวะซึมเศร้า

บทที่ 2

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม” ผู้วิจัยตั้งคำถามวิจัยว่า 1) ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลอย่างไรต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคาม 2) โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคามมีการปรับตัวอย่างไรเมื่อเผชิญกับความท้าทายของการแพร่ระบาดของโควิด-19 และ 3) ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสียองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเผชิญกับความท้าทายใดบ้าง ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อตอบคำถามวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้รวบรวมและทบทวน แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทางการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ในการทำความเข้าใจปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนท่ามกลางการระบาดใหญ่ ผู้วิจัยมองว่าจะต้องวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำกับปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวดังนี้

1. ผลกระทบจากการแพร่กระจายของโควิดต่อการเรียนการสอน

นอกจากผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจ และระบบสาธารณสุขแล้ว หนึ่งในผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ที่สาหัสมากคือ การศึกษาของเด็กและเยาวชน ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นประกอบด้วย

1. ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ที่ลดน้อยลงไป เพราะต้องเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์เป็นหลัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กที่ต้องการเรียนรู้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการได้รับการสนับสนุนทางจิตใจ

2. การเข้าไม่ถึงรูปแบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและไม่สามารถเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต และ/หรืออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อ

การเรียนแบบออนไลน์ได้ ซึ่งจากการสำรวจของกองทุนเพื่อความเสมอภาคเพื่อการศึกษาพบว่า เฉพาะนักเรียนทุนเสมอภาคของกองทุนฯมีนักเรียนที่ประสบปัญหาในการเรียนรู้แบบออนไลน์มากถึง 271,888 คน

3. ภาวะขาดแคลนสารอาหารของนักเรียน อันเนื่องมาจากสถานการณ์โควิด-19 มีผลให้นักเรียนที่ยากจน (และยากจนพิเศษ) ไม่สามารถเข้าถึงอาหารกลางวันและนมจากโรงเรียน ประกอบกับครัวเรือนก็มีรายได้ลดน้อยลงก็จะกระทบกับภาวะโภชนาการของนักเรียนด้วย

4. ภาระค่าใช้จ่ายและการเป็นหนี้สินจากระบบการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น เพราะรายได้ครอบครัวลดลง ทำให้ภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่อรายได้ของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นมาก

5. การหลุดออกนอกระบบการศึกษา โดยเฉพาะในช่วงระหว่างรอยต่อช่วงชั้น โดยข้อมูลจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคเพื่อการศึกษาพบว่าในปีการศึกษา 2563 คาดว่าจะมีจำนวนนักเรียนหลุดออกนอกระบบการศึกษา (เฉพาะปีที่มีการข้ามช่วงชั้น) ประมาณ 57,500 คน โดยสาเหตุหลักมาจากฐานะเศรษฐกิจของครัวเรือน และในปีการศึกษา 2564 นี้ กองทุนเพื่อความเสมอภาคเพื่อการศึกษาคาดว่าจำนวนเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาจะมีประมาณ 65,000 คน

Plaknotnik และคนอื่น ๆ (2021) อ้างอิงทฤษฎีว่าด้วยการบำรุงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากร (Conservation of Resources Theory-CoR) และแนวคิดเรื่องความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน (Student Well-Being) โดยทฤษฎี CoR นั้น เสนอว่า คนมักประสบความเครียดเมื่อรู้สึกว่าการกำลังสูญเสียทรัพยากรที่มีอยู่หรือรู้สึกว่าได้ทรัพยากรมาน้อยหลังจากที่ได้ลงทุนลงแรงไปแล้ว ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ก็ประกอบไปด้วยทั้งทรัพยากรภายนอก เช่น ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ คอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนออนไลน์ เป็นต้น และทรัพยากรภายใน เช่น ประสิทธิภาพและความสามารถในการควบคุมตนเองระหว่างเรียนออนไลน์ เวลาและสุขภาพ เป็นต้น ส่วนแนวคิดเรื่องความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียนนั้น อ้างอิงมิติของความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งได้แก่ ความเป็นอยู่ที่ดีทางกาย การมีทรัพยากรทางกายภาพอุดมสมบูรณ์การปราศจากความเหนื่อยล้า ความเป็นอยู่ที่ดีทางใจ การมีอารมณ์คงที่มั่นคง การมีเสรีภาพในการเคลื่อนไหวและประสิทธิภาพในการกระทำการ รวมถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ๆ (Herzlich, 1974; as cited in Plaknotnik et al., 2021)

จากทฤษฎีและแนวคิดดังกล่าว Plaknotnik และคนอื่น ๆ (2021) ระบุถึงผลกระทบทางด้านจิตใจที่เกิดขึ้นกับนิสิตนักศึกษาจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ว่า ประกอบด้วย ก) ความกังวลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของนิสิตที่ไม่มีสิ่งสนับสนุนอย่างเพียงพอ ข) ความเสี่ยงทางด้านสุขภาพ (เช่น ภาวะซึมเศร้า การติดยาเสพติดหรือแอลกอฮอล์ ภาวะการกินผิดปกติ) (Plaknotnik et al., 2021) ทั้งนี้ ความกังวลและความเครียดที่เกิดขึ้นเป็นผลจากความรู้สึกของนิสิตต่อประสิทธิภาพของตนเองที่ลดลง ความพึงพอใจที่ลดลงต่อการเรียน ภาระงานที่ได้รับจากผู้สอนที่เพิ่มขึ้น ความไม่แน่ใจว่าตนจะสำเร็จการศึกษา ความสับสนที่มีต่อความคาดหวังที่ตนควรได้รับจาก

การศึกษา ความไม่แน่ใจต่อโอกาสการจ้างงานในอนาคต การเผชิญกับความกดดันทางเศรษฐกิจ การพยายามรักษาความสมดุลระหว่างความรับผิดชอบทางด้านการศึกษา ครอบครัว และการงาน การเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติ การถูกโดดเดี่ยวทางสังคม กำแพงภาษา และความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภายใต้เวลาและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด อนึ่ง การขาดชีวิตทางสังคมยังส่งผลให้นิสิตจำนวนไม่น้อยมีความรู้สึกโดดเดี่ยว เป็นกังวล และซึมเศร้าได้อีกด้วย (Plaknotnik et al., 2021)

Kunal และคนอื่น ๆ (2021) ให้ข้อสังเกตว่า ปัจจัยในแง่วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่อทั้งการศึกษา ชีวิตทางสังคม และสุขภาพจิตของนักเรียน อาทิ การต้องใช้เวลาในการเรียนออนไลน์และการเรียนด้วยตนเองเพิ่มขึ้น เวลานอนที่ลดลง เป็นต้น (Kunal et al., 2021)

UNESCO (2021) ระบุว่า ผลกระทบอีกประการหนึ่งจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อนักเรียน แต่มีการพูดถึงกันน้อยมาก คือ โอกาสที่นักเรียนจะได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องสิทธิ เช่น การร่วมมีบทบาทตัดสินใจเกี่ยวกับการลือคตาวาน นอกจากนี้ การที่โรงเรียนปิดชั่วคราวย่อมส่งผลกระทบต่อโอกาสที่นักเรียนจะได้ปรึกษาครูของตนด้วย อีกทั้งการแพร่ระบาดของโควิดยังทำให้นักเรียนสูญเสียโอกาสที่จะได้ร่วมกิจกรรมของโรงเรียนทั้งในและนอกชุมชน เช่น งานอาสาสมัคร การทัศนศึกษา การได้เข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งต่าง ๆ (UNESCO, 2021)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทางด้านการศึกษา

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐ ในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างส่วนกลางกับ ส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นการลดภารกิจของรัฐบาลให้คงเหลือเพียง ภารกิจหลักโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามารับผิดชอบภารกิจที่เกี่ยวกับ การบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน (สิริรัตน์ ชูรัักษ์, 2564)

การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา หมายถึง การกระจายอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายในการตัดสินใจของหน่วยงานบริหารส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรบุคคลและหน่วยงาน สถานศึกษา ในเรื่องของการจัดองค์กรทางการบริหาร การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การเงินและพัสดุ การบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน

การกระจายอำนาจไม่ใช่จุดหมายปลายทางสุดท้ายของ การจัดการศึกษา หากแต่เป็นเงื่อนไขที่จะช่วยให้การพัฒนาการศึกษามีประสิทธิภาพ ผลการปฏิบัติงาน มีคุณภาพ โดยเน้น

การมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างแท้จริง โดยผู้มีส่วนได้เสียจากภาคส่วนต่าง ๆ มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ บุคลากร และวิชาการ ให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนอีกด้วย (อุทัย บุญประเสริฐ, 2545; บุญมี เณรยอด, 2546; พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2550)

หลักการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติมาตรา 39 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจาย อำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาโดยตรง 4 ด้าน ได้แก่ วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ในกรณีนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) และ วสันต์ สัตยคุณ (2554) ได้สรุปหลักการสำคัญของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ ได้แก่ 1) หลักการกระจาย อำนาจไปยังสถานศึกษา (Decentralization) เป็นการ เพิ่มพลังอำนาจการตัดสินใจให้กับสถานศึกษา เป็นการ ลดการควบคุมจากส่วนกลาง 2) หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภาคส่วน ต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษา 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ ประชาชน (Return Power to People) เป็นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น 4) หลักการบริหารตนเอง (Self-managing) เป็นการมอบอำนาจให้โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการด้วยตนเอง มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงานตามความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน โดยหน่วยงานส่วนกลางมีหน้าที่เพียงกำหนดนโยบาย และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ที่เน้นความโปร่งใส การติดตามและประเมินผล เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน

ในประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ยืนยันการกระจายอำนาจของการปกครองส่วนท้องถิ่น พระราชบัญญัตินี้ ยังมุ่งเน้นไปที่การบริหารการศึกษาและการจัดการการศึกษาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และข้อกำหนดของท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมของราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา กระทรวงยังได้ประเมินศักยภาพขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาและให้คำแนะนำในการจัดสรรงบประมาณ การกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจไปยังพระราชบัญญัติปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2542 และ กฎกระทรวงว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาและการจัดการการศึกษา พ.ศ. 2550 เหล่านี้เป็นข้อบังคับและกลยุทธ์ที่สำคัญที่นำมาใช้เพื่อส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาในประเทศไทย

3. แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป รายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

1.1 ขอบข่ายและภารกิจงาน ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ

1.1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนา
สาระหลักสูตรท้องถิ่น

1.1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

1.1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

1.1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

1.1.9 การนิเทศการศึกษา

1.1.10 การแนะแนว

1.1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

1.1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา

และองค์กรอื่น

1.1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร
หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.1.15 การจัดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ
สถานศึกษา

1.1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.2 การบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการได้
ตามภาระงาน ที่กฎกระทรวงฯ และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
ยกเว้นภาระงานดังต่อไปนี้ มีใช้อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.2.1 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

- 1.2.2 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 1.2.3 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
- 1.3 การบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
- 1.4 การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาด้านวิชาการ
- 1.4.1 ภาระงานด้านการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
การศึกษาต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่
- 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาสาระหลักสูตร
ท้องถิ่น
- 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 3) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ
องค์กรอื่น
- 1.4.2 ภาระงานด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 2
ประเภท ต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่
- 1) การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 3) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
2. ด้านการบริหารงบประมาณ
- 2.1 ขอบข่ายและภารกิจงาน
- 2.1.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ เพื่อเสนอต่อ
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.1.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ
จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
- 2.1.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
- 2.1.4 การขอโอนและขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
- 2.1.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
- 2.1.6 การตรวจสอบ ติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
- 2.1.7 การตรวจสอบ ติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
- 2.1.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 2.1.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุน
เพื่อการศึกษา
- 2.1.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2.1.11 การวางแผนพัสดุ

2.1.12 การกำหนดแบบรูปรายงาน หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 การบริหารและการจัดการศึกษาด้านการบริหารงบประมาณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง

2.4 การบริหารและการจัดการศึกษาด้านงบประมาณของสถานศึกษาประเภทที่สอง

2.5 การกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาด้านงบประมาณ

2.5.1 ภาระงานด้านการบริหารงบประมาณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องขอความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่

- 1) การจัดทำแผนงบประมาณและค่าขอตั้งงบประมาณ
- 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน
- 3) การขอโอนและขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
- 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 5) การบริการจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

3.1 ขอบข่ายและภารกิจงาน

3.1.1 การวางแผนอัตรากำลัง

3.1.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.1.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

3.1.4 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

3.2 การบริหารและการจัดการศึกษาด้านการบริหารงานบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง และสถานศึกษาประเภทที่สอง

3.3 การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาด้านการบริหารงานบุคคล

3.3.1 ภาระงานด้านการบริหารงานบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องขอความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลัง

3.3.2 ภาระงานด้านการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาทั้ง 2 ประเภทต้องขอความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลัง

4. ด้านการบริหารทั่วไป

4.1 ขอบข่ายและภารกิจงาน

- 4.1.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.1.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.1.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 4.1.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- 4.1.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 4.1.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 4.1.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 4.1.8 การดำเนินงานธุรการ
- 4.1.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 4.1.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 4.1.11 การรับนักเรียน
- 4.1.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
- 4.1.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย
- 4.1.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

สถานศึกษา

อัธยาศัย

4.2 การบริหารและการจัดการศึกษาด้านการบริหารทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง และสถานศึกษาประเภทที่สอง

พื้นที่การศึกษา สถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง และสถานศึกษาประเภทที่สอง

4.3 การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาด้านการบริหารทั่วไป

4.3.1 ภาระงานด้านการบริหารทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องขอความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่

- 1) กางวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 2) การรับนักเรียน

4. ความท้าทายของการกระจายอำนาจทางการศึกษา

Hanson (1997) ระบุถึงความท้าทายโดยทั่วไปของการกระจายอำนาจทางการศึกษา ได้แก่ ก) การลดการกำกับควบคุม ซึ่งอาจส่งผลต่อการใช้อำนาจโดยมิชอบ เช่น การรับครูที่ไม่มีคุณภาพเข้ามาสอน หรือการขาดดุลงบประมาณทางการศึกษาเป็นจำนวนมาก ข) การที่โรงเรียนก็มีอำนาจอิสระอาจส่งผลต่อการจัดแผนการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับทั้งกระบวนการบริหาร การพัฒนาความเป็นมืออาชีพ นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงในหลักสูตร การได้รับการสนับสนุน

ทางการเงินจากท้องถิ่นเพื่อพัฒนาโรงเรียน ทั้งนี้ การที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจขาดประสบการณ์ย่อมส่งผลอย่างสำคัญในแง่ที่ทำให้โรงเรียนไม่ก้าวไปสู่จินตนาการหรือวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ แต่ยังคงเลือกพัฒนาในแนวทางเดิม ๆ ค) การที่อำนาจถูกถ่ายโอนมาสู่มือของสภาโรงเรียนท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้ง (ซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครอง ครู เจ้าหน้าที่ และ (ในบางกรณี) นักเรียน) ย่อมเผชิญกับความท้าทายสำคัญ เช่น การประสานงานระหว่างผู้อำนวยการโรงเรียนกับสภาโรงเรียนท้องถิ่น หรือการที่ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน โดยปราศจากบทบาทของสภาโรงเรียนท้องถิ่น และ ง) โรงเรียนอาจถูกตรวจสอบได้ยากหากขาดกลไกด้านความรับผิดชอบ (Accountability) เช่น การตรวจสอบว่าโรงเรียนบรรลุเป้าหมายหรือผ่านมาตรฐานขั้นต่ำหรือไม่ (Hanson, 1997)

Gouedard และคนอื่น ๆ (2020) ได้สรุป ความท้าทายที่วางนี้ออกเป็น 3 ด้านหลัก ๆ ได้แก่

1. ด้านคุณภาพ ได้แก่ การต้องลดสิ่งที่ทำให้การเรียนหยุดชะงัก และทำให้นักเรียนสามารถบรรลุสมรรถนะที่จำเป็นในระดับการศึกษาที่นักเรียนเรียนอยู่
2. ด้านความเสมอภาค ได้แก่ การที่นักเรียนทุกคนจากทุกกลุ่มได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน และการออกแบบให้นักเรียนที่มาจากกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 สามารถจบการศึกษาโดยมีสมรรถนะไม่แตกต่างจากเพื่อนที่ไม่ได้รับผลกระทบ
3. ด้านความเป็นอยู่ที่ดี ได้แก่ การประกันสุขภาพกายและใจของนักเรียนในขณะเดียวกันก็ต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะทั้งทางด้านอารมณ์และสังคม การพยายามรักษา "ชุมชนโรงเรียน" (School Community) และการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนร่วมเรียนและกับครู (Gouedard et al., 2020)

ในแง่ประเด็นแยกย่อย ความท้าทายเหล่านี้ยังประกอบไปด้วยการป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ต่อนักเรียนที่มีต่อนักเรียน ได้แก่ ก) การจัดสรรเวลาเรียน การแทนที่ชั่วโมงเรียนที่โรงเรียนด้วยการบรรยายออนไลน์ การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับเวลาสอนที่สั้นลงกระทั่งทำให้ต้องจัดลำดับความสำคัญของรายวิชาในหลักสูตรใหม่ (25) ข) การที่นักเรียนเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีในการเรียนทางไกล การเติมเต็มให้นักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมไม่เท่าเทียมกับเพื่อนให้สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ค) การที่นักเรียนสามารถเข้าถึงบริการที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน เมื่อช่องทางเดิมคือโรงเรียนต้องปิดทำการชั่วคราว (เช่น อาหารกลางวัน สวัสดิการที่เคยได้รับที่โรงเรียน การได้รับคำปรึกษาจากครู) ง) การแก้ไขปัญหาจากการเรียนออนไลน์ เช่น การให้งานโดยที่คำสั่งไม่ชัดเจน เป็นต้น (Gouedard et al., 2020)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยา วาโย อภิรดี เจริญนุกูล ฉัตรสุตา การกายันต์ และจรรยา คนใหญ่ (2563) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน สรุปลงและเสนอแนะ การแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตแบบใหม่ สำหรับสถาบันทางการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนที่จะต้องปรับตัวด้วยการออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่ยังมีผู้เรียนอีกจำนวนไม่น้อยในพื้นที่ห่างไกลที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศหรืออาจมีปัญหาทางด้านภาระค่าใช้จ่าย ทำให้พลาดการเรียนรู้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนการเรียนการสอนแบบออนไลน์เพื่อรองรับสังคมในยุค 5G ให้กับผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกลได้เรียนรู้เท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ ลดความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และเป็นพลเมืองที่ดีที่จะพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้าต่อไป

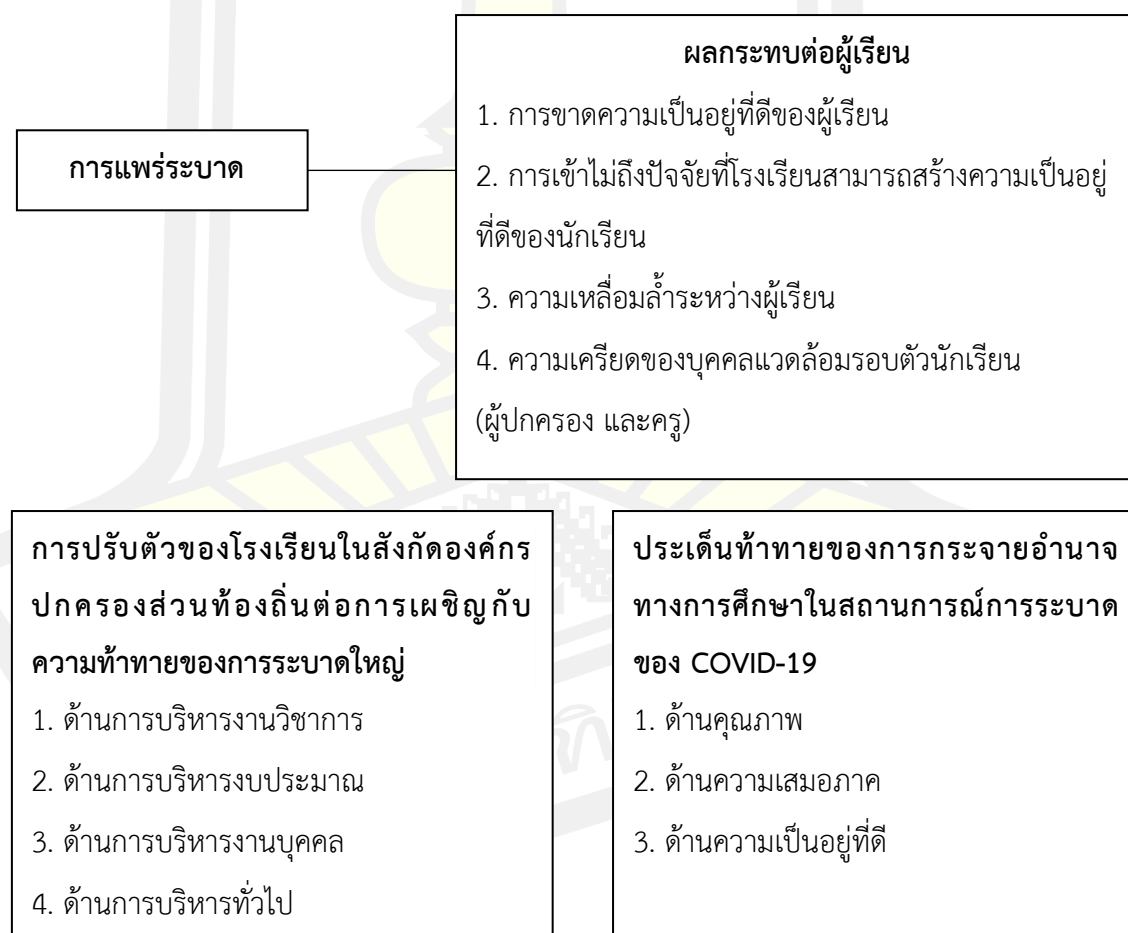
สถิรพร เขาวนชัย และอมรรรัตน์ สารเถื่อนแก้ว (2563) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการนำนโยบายการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนล่าง วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมในการนำนโยบายการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนล่าง ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

วินิจ ผาเจริญ ภัทรชัย อุทาพันธ์ กรวิทย์ เกาะกลาง และสุรชัย พุดชู (2564) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยวัยเรียนกับสถานการณ์การเรียนออนไลน์ในยุคไวรัสโควิด-19 วัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยวัยเรียนกับสถานการณ์การเรียนออนไลน์ในยุคไวรัส COVID-19 โดยวิเคราะห์เอกสารจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งบทความ งานวิชาการ งานวิจัย และสถิติต่าง ๆ ตลอดจนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ผลการศึกษาพบว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาคือ ความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาที่นักเรียนนักศึกษาได้รับช่วงสถานการณ์ไวรัส COVID-19 อันมีสาเหตุมาจากสภาพเศรษฐกิจ ปัจจัยภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน รวมถึงคุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างกันของสถานศึกษาต่าง ๆ และระดับการศึกษาของผู้เรียน

แต่ละช่วงชั้น ดังนั้น ในช่วงของการปรับวิถีชีวิตใหม่ที่มีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม จึงเป็นผลกระทบโดยตรงต่อผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และไม่มีโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ยิ่งทำให้โอกาสในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนในสังคมและภูมิภาคลดน้อยลงไปด้วย

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดัง ที่สรุปมาข้างต้น งานวิจัยชิ้นนี้ นำประเด็นต่าง ๆ มาประกอบการสร้างกรอบแนวคิด ได้แก่ เงื่อนไขที่เป็นข้อจำกัดต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ท่ามกลางการระบาดของ COVID-19 ได้แก่ ข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียน สภาพเศรษฐกิจ ปัจจัยภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน รวมถึงคุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างกันของสถานศึกษาต่าง ๆ และระดับการศึกษาของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อศึกษาผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคาม 2.เพื่อศึกษาโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคามปรับตัวอย่างไรเมื่อเผชิญกับความท้าทายของการแพร่ระบาดของโควิด-19 และ3.เพื่อศึกษามุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องเผชิญกับความท้าทายของการระบาดใหญ่ในอนาคต โดยรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย มีดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูล

งานวิจัยนี้เลือกกรณีศึกษาโรงเรียนมัธยม 1 แห่งในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร โดยสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนแห่งนี้ เนื่องจากมีนัยสำคัญในการตอบคำถามวิจัย กล่าวคือ เป็นโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคามที่มีการเปิดสอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพียงโรงเรียนเดียว ที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม เหตุผลที่เลือกชั้นปีที่ 5 เนื่องจากเป็นชั้นเรียนที่จะต้องมีการเตรียมตัวที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นและมีความเสี่ยงที่จะอยู่นอกระบบการศึกษามากกว่าในระดับชั้นอื่น อีกทั้งนักเรียนชั้นปีที่ 5 ยังประสบกับปัญหาในการเรียนการสอนออนไลน์มาแล้วกว่าสองปี นับจากการเริ่มต้นระบาดของ COVID-19

ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูล (Informants) สำหรับงานวิจัย ได้แก่

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน	จำนวน 1 คน
2. ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	จำนวน 1 คน
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	จำนวน 4 คน

โดยเหตุผลที่เลือกชั้นปีที่ 5 เนื่องจากเป็นชั้นเรียนที่จะต้องมีการเตรียมตัวที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น และมีความเสี่ยงที่จะอยู่นอกระบบการศึกษา

4. ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	จำนวน 2 คน

ทั้งนี้ โดยให้เป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่กำหนดไว้ในหัวข้อที่ 3

5. ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม และผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม รวม 2 คน

6. นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมหาสารคาม ในฐานะผู้นำฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง และมีบทบาทสำคัญในกระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ 2 วิธี คือ การศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์

ทั้งนี้ ในส่วนของการศึกษาจากเอกสาร ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคโดยรวมทั้งในระดับประเทศและในระดับพื้นที่ โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ บทความ รายงานการวิจัยข่าวออนไลน์ที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ รวมถึงประกาศ คำสั่งระเบียบ บันทึกการประชุม บันทึกการสอน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในช่วงการระบาดใหญ่

สำหรับการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ กล่าวคือ การสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่เตรียมคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ตรงกับจุดประสงค์ในการศึกษา โดยจะสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม และผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม และนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมหาสารคาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เค้าโครงการสัมภาษณ์เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่

1. กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำชั้น ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม และนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยกำหนดประเด็นดังนี้

1.1 ผลกระทบต่อผู้เรียน

1.1.1 ด้านการขาดความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน

1.1.2 ด้านการเข้าไม่ถึงปัจจัยที่โรงเรียนสามารถสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน

1.1.3 ด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างเรียน

1.1.4 ด้านความเครียดของบุคคลแวดล้อมรอบตัวนักเรียน (ผู้ปกครอง และครู)

1.2 การปรับตัวของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเผชิญกับความท้าทายของการระบาดใหญ่

1.2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ

1.2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ

1.2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

1.2.4 ด้านการบริหารทั่วไป

1.3 ประเด็นท้าทายของการกระจายอำนาจทางการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโควิด -19

1.3.1 ด้านคุณภาพ

1.3.2 ด้านความเสมอภาค

1.3.3 ด้านความเป็นอยู่ที่ดี

2. กลุ่มผู้ปกครองและนักเรียนโดยกำหนดประเด็น ดังนี้

2.1 ผลกระทบต่อผู้เรียน

2.1.1 ด้านการขาดความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน

2.1.2 ด้านการเข้าไม่ถึงปัจจัยที่โรงเรียนสามารถสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน

2.1.3 ด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างเรียน

2.1.4 ด้านความเครียดของบุคคลแวดล้อมรอบตัวนักเรียน (ผู้ปกครอง และครู)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือการเก็บข้อมูลโดย มีการตรวจสอบคุณภาพผ่านการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมในด้านเนื้อหา ภาษา และโครงสร้างของเครื่องมือก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงอุปนัย (Inductive Method) โดยใช้วิธี Thematic Analysis กล่าวคือ การนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ ซึ่งการจำแนกหรือการจัดกลุ่มข้อมูลนี้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1. การจำแนกข้อมูลในระดับจุลภาค การจำแนกข้อมูลระดับนี้แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์คำหลัก (Domain Analysis) กับการวิเคราะห์สารระบบ (Taxonomy Analysis) การวิเคราะห์คำหลัก หมายถึง การจำแนก จัดกลุ่มคำชุดหนึ่งให้อยู่ภายใต้คำอีกชุดหนึ่ง
2. การจำแนกข้อมูลในระดับมหภาค การจำแนกข้อมูลในระดับมหภาค เป็นการจำแนกข้อมูลตามเหตุการณ์ (Event) หรือ การวิเคราะห์เหตุการณ์ ตามเรื่องราว (Event Analysis) ที่ปรากฏ

บทที่ 4

ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

งานวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม” ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษา 1) ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลอย่างไรต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคาม 2) โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคามมีการปรับตัวอย่างไรเมื่อเผชิญกับความท้าทายของการแพร่ระบาดของโควิด-19 และ 3) ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเผชิญกับความท้าทายใดบ้าง ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในบทนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การปรับตัวของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเผชิญกับความท้าทายของการระบาดใหญ่ และประเด็นท้าทายของการกระจายอำนาจทางการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของ โควิด-19

ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล พบว่า มีผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียน 4 ด้านดังนี้

1. การขาดความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้เกิดความกังวลและความเครียดประกอบด้วย

1.1 ด้านที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียน ได้แก่ ความรู้สึกคับข้องใจที่ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนที่บ้าน ความรู้สึกของนักเรียนต่อประสิทธิภาพและความสามารถในการควบคุมตนเองระหว่างการเรียนที่ต่ำลง ความพึงพอใจที่ลดต่ำลงต่อการเรียนและคุณภาพของครูในการปรับตัวท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรค ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษาที่ลดต่ำลง การเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติ การถูกโดดเดี่ยวทางสังคม ภาระงานที่ได้รับจากผู้สอนที่เพิ่มขึ้น ความไม่แน่ใจว่าตนจะสำเร็จการศึกษา ความสับสนเกี่ยวกับข้อมูลของการแพร่ระบาดของโรคและกำหนดการ

ที่โรงเรียนจะเปิดอีกครั้ง ความสับสนที่มีต่อความคาดหวังที่ตนควรได้รับจากการศึกษา ความหวาดกลัวต่อการกลับไปเรียนที่โรงเรียน

1.2 ด้านที่เกี่ยวข้องกับชีวิตทางเศรษฐกิจและชีวิตด้านอื่น ๆ ได้แก่ การสูญเสียค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ ค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมสำหรับการเรียนออนไลน์ การไม่มีเงินจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษา การที่นักเรียนต้องออกไปหางานทำเพิ่มเติมเพื่อจุนเจือครอบครัวหรือหาเงินมาเพื่อการศึกษาการขาดอิสระที่จะเคลื่อนไหวทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต ประสิทธิภาพในการทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตที่ต่ำลง การขาดการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนและคนรอบข้าง อนึ่งการที่พบว่าคนในครอบครัวหรือคนที่นักเรียนผูกพันด้วยติดเชื่อหรือเสียชีวิตไป ทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า การติดยาเสพติดหรือแอลกอฮอล์ และภาวะการณิกินผิดปกติ

“...คนในครอบครัวติดเชื่อโควิด ทำให้จิตตกมากกลัวว่าตัวเองจะติดด้วยและจะทำให้การเรียนต้องสะดุดหยุดลงเพราะว่าต้องไปกักตัวในที่ที่เขาจัดไว้ให้ ทำให้คิดหนักมากจนถึงกับมีอาการซึมเศร้า ไม่มีความรู้สึกอยากจะทำอะไร ไม่มีความรู้สึกอยากเจอใครเพราะกลัวว่าจะติด...”

(กานต์ธิดา นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โควิด-19 ต่อ นักเรียน ด้านการขาดความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้ การขาดความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้เกิดความกังวลและความเครียด ประกอบด้วย ด้านที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียน ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน ความสับสนที่มีต่อความคาดหวังที่ตนควรได้รับจากการศึกษา และด้านที่เกี่ยวข้องกับชีวิตทางเศรษฐกิจและชีวิตด้านอื่น ๆ

2. การเข้าไม่ถึงปัจจัยที่โรงเรียนสามารถสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน ได้แก่ การที่ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมที่เป็นการพบปะกันที่โรงเรียน การที่นักเรียนไม่สามารถปรึกษาครู การไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของทางโรงเรียน เช่น งานอาสาสมัคร การทัศนศึกษา การได้เข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งต่าง ๆ ที่เคยได้เข้าร่วม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดเพื่อการพัฒนาผู้เรียน การใช้ประโยชน์จากโรงเรียนได้ลดลง

“...ไม่ได้ทำกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนเลย อดที่จะไปทัศนศึกษาในที่ต่างๆ ไม่ได้ทำการโต้แย้งหรือโต้ว่าที่ในเวทีที่โรงเรียนจัดขึ้นให้ออกมาแสดงความคิดเห็น ขอคำปรึกษาจากครูยากมากจะต้องรอตตามช่วงเวลาที่คุณกำหนด ทำให้รู้สึกไม่มีความผูกพันกับโรงเรียน...”

(กมลรัตน์ นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

สิ่งที่ผู้เรียนต้องประสบอยู่ตลอด ในช่วงของการเรียนแบบออนไลน์คือสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนเช่น จะต้องนั่งเรียนในพื้นที่ที่มีคนอาศัยอยู่ด้วยกันหลายคน มีห้องก็ไม่สามารถล็อคห้องระหว่างเรียนได้หรือห้องที่สามารถล็อคได้ก็จะมีผู้ปกครองเข้ามารบกวนขณะเรียนหรือว่าทำข้อสอบ การจะต้องออกไปนั่งเรียนในกลางแจ้งเพราะในบ้านไม่มีพื้นที่ให้สำหรับเรียน ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคในการเรียนเป็นอย่างมากทั้งอากาศที่ร้อน ผู้ปกครองเข้ามารบกวนซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนที่สถานศึกษาที่มีพื้นที่สำหรับการเรียนไม่ต้องนั่งเรียนกลางแจ้งและไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอกสำหรับการเรียนออนไลน์เสียงรบกวนจากข้างบ้านหรือบางครั้งก็จากเสียงผู้ปกครองนักเรียนเองที่อาจจะเรียกใช้ทำงานบ้านหรือใช้ไปที่นั่นที่นี้ในขณะที่กำลังเรียนอยู่ ทำให้ในบางครั้งในการเรียนบางวิชาอาจจะไม่สะดวกเรียนตามวันและเวลาที่ครูผู้สอนกำหนดเอาไว้

“...ในขณะที่กำลังเรียนอยู่หรือสอบอยู่ผู้ปกครองก็มักจะเรียกใช้ให้ทำงานบ้านบ้างหรือไม่ ก็ใช้ให้ไปซื้อของให้ หรือบางทีก็จะมีเสียงคุยกันเสียงดังในบ้าน ทำให้ในการสอบทำข้อสอบได้ไม่เต็มที่ คะแนนออกมาน้อยเลยมีความรู้สึกกลัวว่าตนเองจะเรียนไม่จบ กลัวว่าจะออกเรียนไปกลางคันเลย...”

(สุรัตน์ นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

ขณะที่ผู้เรียนที่ยากจน เป็นชายขอบประสบผลกระทบ ได้แก่ ความไม่มั่นคงทางอาหาร ความรุนแรงในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น การรับภาระงานที่บ้านเพิ่มขึ้น เช่น งานบ้าน การดูแลคนที่บ้าน เป็นต้น

การเรียนการสอนแบบออนไลน์ทำให้ขาดการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนและคนรอบข้าง เจอเพื่อนผ่านแค่ทางหน้าจอไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กันเหมือนเช่นตอนที่เรียนในสถานการณปกติไม่ได้เล่นหรือนั่งคุยกันอย่างสนุกสนานอีกทั้งการเรียนแบบออนไลน์ยังจะต้องพยายามรักษาความสมดุลระหว่างความรับผิดชอบทางด้านการศึกษาและครอบครัวเอาไว้อีกด้วยเวลาอิสระและเวลานอนก็ลดน้อยลงรวมไปถึงความเหนื่อยล้าและสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตก็แย่ลงไปด้วย

“...การเรียนแบบออนไลน์มีความรู้สึกเหงาไม่ได้คุยกับเพื่อนเหมือนอย่างเคย เจอหน้าเพื่อนก็แค่ตอนเรียนจะเรียนไปด้วยคุยกับเพื่อนเหมือนแต่ก่อนก็ไม่ได้ นานวันเข้าก็เริ่มจะเป็นคนไม่มีเพื่อนแล้วละ การเรียนออนไลน์ทำให้คิดถึงเพื่อนอยากเจอเพื่อน อยากได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน...”

(กานต์ธิดา นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โควิด-19 ต่อนักเรียน ด้านการเข้าไม่ถึงปัจจัยที่โรงเรียนสามารถสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้ การเรียนแบบออนไลน์ทำให้ขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและคนรอบข้าง ครูไม่สามารถให้คำปรึกษากับนักเรียนได้ ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของทางโรงเรียน ไม่ได้ทำการโต้แย้งหรือโต้วาทีในเวทีที่โรงเรียนจัดขึ้นให้ออกมาแสดงความคิดเห็น และต้องประสบอยู่ตลอดในช่วงของการเรียนแบบออนไลน์คือสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน

3. ความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้เรียน ซึ่งเป็นผลจาก การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ และระดับการศึกษาของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น ดังนี้

3.1 การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในการเรียนออนไลน์มีความจำเป็นที่จะต้องใช้อุปกรณ์ในการเรียนได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่ว่าจะเป็นแบบ PC ตั้งโต๊ะหรือจะเป็นแบบ แล็ปท็อป หรือ โน้ตบุ๊ก ไอแพดหรือแท็บเล็ต สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้การใช้งานอุปกรณ์ดีคือระบบปฏิบัติการที่เป็นรุ่นใหม่พอที่จะรองรับการใช้โปรแกรมที่เอาไว้สำหรับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ รวมทั้งการมี แท็บเล็ต และโทรศัพท์มือถือที่สามารถใช้ในการเรียนแบบออนไลน์ได้ ซึ่งสองอย่างหลังนี้ถือว่าเป็นอุปกรณ์ที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับการเรียน อย่างไรก็ตาม ราคาของสินค้าเหล่านี้มีมูลค่าสูงมากในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด อาทิ แท็บเล็ต ที่ระบบปฏิบัติการไม่สูงมาก ราคาก็อยู่ที่ประมาณ 6,500 บาท จนถึงราคา 17,800 บาท แต่ถ้าเป็นระบบปฏิบัติการที่ดีใช้งานครบทุกฟังก์ชัน ราคาก็สูงตั้งแต่ 29,900 จนถึง 70,000 หรือ 80,000 บาท หรือโทรศัพท์มือถือ ที่ราคาเริ่มต้นอยู่ที่ 4,900 บาทสำหรับรุ่นที่รองรับการเรียนการสอนออนไลน์ได้โดยไม่ต้องจัดซื้ออุปกรณ์อื่นเพิ่มเติม ทั้งนี้ สินค้ายังขาดตลาดเนื่องจากความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงสถานการณ์ปกติ โน้ตบุ๊ก ถือว่าเป็นหนึ่งในอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการใช้เรียนออนไลน์ เพราะนอกจากจะใช้งานในการเรียนได้ ยังใช้งานสำหรับการทำรายงาน และยังมีโปรแกรมอื่น ๆ ให้เลือกใช้งาน มีแป้นคีย์บอร์ดมาในตัวไม่ต้องหาซื้อเพิ่มเหมือนการใช้งานไอแพดหรือแท็บเล็ต แต่โน้ตบุ๊กก็มีข้อเสียตรงที่มีขนาดใหญ่พกพาไม่สะดวก ในส่วนของไอแพดหรือแท็บเล็ตนั้นมีความสะดวกสบายพกพาสะดวกสามารถใช้สำหรับการเรียนการสอนได้ทุกที่อีกทั้งหากเลือกซื้อเพื่อใช้สำหรับการศึกษาก็จะประหยัดกว่าการซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือ โน้ตบุ๊ก

“...การซื้ออุปกรณ์ให้ลูกเรียนเลือกซื้อเป็นแท็บเล็ต แทนที่จะซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ เพราะว่ามีราคาถูกกว่ากัน แต่ก็ซื้อเป็นแบบมือสองเพราะว่าต้องประหยัดค่าใช้จ่ายมาใช้ในส่วนอื่นด้วย ลูกสามารถเรียนได้ทุกที่ ออกไปช่วยทำงานข้างนอกก็ยังเปิดเพื่อเรียนได้...”

(รัศมี ผู้ปกครองนักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

นอกจากอุปกรณ์พื้นฐานดังกล่าวแล้วยังมีอุปกรณ์เพิ่มเติมที่ต้องมีในการเรียนการสอนออนไลน์ คือ กล้องเว็บแคม ภาพและเสียงมีความสำคัญมากต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการเรียน เช่นเดียวกับลำโพงและหูฟัง ที่ทำให้สามารถฟังบทเรียนได้อย่างชัดเจน ถ้าเลือกหูฟังที่ให้เสียงคมชัดและมีฟังก์ชันตัดเสียงรบกวน จะช่วยให้การเรียนออนไลน์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ยิ่งหูฟังที่มีไมโครโฟนในตัว ยิ่งทำให้สามารถที่จะพูดคุยสื่อสารกับครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้สะดวกโดยที่ไม่ต้องเสียเงินเพิ่มสำหรับการซื้อไมโครโฟนที่เอาไว้อใช้ในการเรียน ส่วนของครูผู้สอนนอกจากอุปกรณ์พื้นฐานดังกล่าวข้างต้นที่ใช้ในการสอน หลายคนเลือกที่จะมีอุปกรณ์เสริม เช่น เม้าส์ปากกาที่เอาไว้อุปกรณ์ที่ช่วยการเขียนกระดานไวท์บอร์ดเป็นหลัก แต่การจะใช้งานเม้าส์ปากกาให้เกิดประสิทธิภาพครูผู้สอนจะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจระบบการทำงานของเม้าส์ปากกาเป็นอย่างดี มิฉะนั้นแล้วจะทำให้การเรียนสะดุดหยุดลงได้ อีกทั้งเม้าส์ปากกาเป็นสินค้าที่มีราคาสูง กล่าวคือ ราคาเริ่มต้นอยู่ที่ 2,790 บาทสำหรับรุ่นที่ไม่มีฟังก์ชันการใช้งานที่ยุ่ยากซับซ้อน ส่วนรุ่นที่มีฟังก์ชันการใช้งานที่ทันสมัยเข้าถึงทุกโปรแกรม ราคาอยู่ที่ 3,900 บาทจนถึงราคา 12,590 บาท

“...การจะซื้อเม้าส์ปากกามาใช้สำหรับการสอนมีค่าใช้จ่ายสูงมาก ถ้าจะใช้จะต้องรอให้โรงเรียนได้รับจัดสรรมาเพราะถ้าซื้อเองก็เป็นการแบกรับภาระในการหามาใช้ของครูมาก...”

(ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนออนไลน์คือสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เป็นปัจจัยหลักในการเรียนแบบออนไลน์ การเรียนออนไลน์ที่ดีไม่ขาดๆหายๆ ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตต้องมีความเร็วและความเสถียรเพื่อความราบรื่น ไม่สะดุดระหว่างการเรียน หรือในการใช้ค้นคว้าหาข้อมูล เพื่อประกอบการเรียน ซึ่งค่าใช้จ่ายที่จะต้องจ่ายไปเพื่อให้ได้สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียรต่อการเรียนออนไลน์นั้นมีราคาสูง กล่าวคือ สัญญาณอินเทอร์เน็ตแบบเน็ตบ้าน ราคาแบบรายเดือนต่อแพ็คเกจ เริ่มต้นที่ 590 บาทยังไม่รวมราคาติดตั้งอุปกรณ์กระจายสัญญาณ โดยราคาดังกล่าวการใช้งานของระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตก็มิได้มีความเสถียรมาก เมื่อเทียบกับราคาแพ็คเกจที่สูงขึ้น โดยราคาอยู่ที่ 1,200 บาท สัญญาณอินเทอร์เน็ตแบบโทรศัพท์มือถือ ราคาแบบรายเดือนอยู่ที่ 699 บาทด้วยความเร็วที่มีข้อจำกัด ส่วนความเร็วของอินเทอร์เน็ตที่ไม่มีข้อจำกัดราคาแบบรายเดือนอยู่ที่ 1,299 บาทขึ้นไป

“...การใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่บ้านติดทั้งอินเทอร์เน็ตบ้านและจ่ายอินเทอร์เน็ตรายเดือนเพิ่มเติมในการเรียนนอกบ้านของลูก ซึ่งแต่ละเดือนแค่เฉพาะค่าอินเทอร์เน็ตต้องจ่ายไม่น้อยกว่าเดือนละ 2,000 บาทต่อเดือน แต่ด้วยฐานะที่ไม่ดีก็ต้องแบกรับในส่วนนี้หนักหน่อยบางเดือนก็ไม่มีที่จะจ่ายค่าอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในโทรศัพท์มือถือ ต้องให้ลูกไปขออาศัย WIFI จากบริเวณของนอกบ้าน...”

(รัศมี ผู้ปกครองนักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

“...ที่บ้านพอมีฐานะหน่อย เวลาจะเรียนเรื่องการได้ยินเสียงสำคัญมาก ที่บ้านจะเปิดลำโพง แทนการใช้หูฟัง แต่นั่นก็รบกวนคนอื่นในบ้าน ถ้าจะให้ใช้เป็นหูฟังแล้วใช้งาน ๆ ก็ปวดหู บางครั้งจนถึงกับปวดหัวร่วมด้วย...”

(กานต์ธิดา นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

จากที่กล่าวไปข้างต้นการเรียนออนไลน์ถือว่าการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับครอบครัวของผู้เรียนด้วยโดยเฉพาะครอบครัวเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากการเลิกจ้างในช่วงของการแพร่ระบาดของโควิด-19

“...ถูกนายจ้างจ้างงานน้อยลง จนถึงขั้นจะโดนเลิกจ้าง จากสถานการณ์ของโควิด ทำให้ขาดรายได้และยิ่งมามีภาระทางการเรียนของลูกที่เพิ่มขึ้นยิ่งทำให้ครอบครัวมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นจากเดิม จนต้องหางานเพิ่มเติมพิเศษ และให้ลูกออกมาช่วยทำงานบ้างเพื่อจะได้มีเงินเข้ามาใช้ที่ไม่ต้องเป็นหนี้สินเยอะจนเกินไป...”

(รัศมี ผู้ปกครองนักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

3.2 ระดับการศึกษาของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น

จากผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับผลกระทบมากกว่าระดับอื่นๆ เนื่องจาก ระดับการศึกษาดังกล่าวเน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ แต่การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเพิ่มพูนความรู้ทักษะเฉพาะด้านได้อย่างเต็มที่เช่นที่เป็นการเรียนแบบปกติ นักเรียนไม่รู้ว่าตนมีความสนใจ ความถนัดด้านใดเป็นพิเศษเพราะไม่ได้แสดงทักษะ

เท่าที่ควรจะได้แสดงในขณะที่เรียนรู้ อีกทั้งไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาต่อได้อย่างเข้าใจในเนื้อหา

“...การเรียนแบบออนไลน์ทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้ที่เพิ่มพูน ไม่มีความถนัดในด้านใดเป็นพิเศษ เพราะไม่สามารถเอาความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ได้เลือกสาขาการศึกษาต่อกียาก เพราะว่าหาข้อเด่นของความถนัดและความสามารถของตัวเองไม่เจอ อยากเรียนวิศวะโยธา แต่ก็ไม่มั่นใจว่าจะเรียนได้เพราะเรียนออนไลน์ไม่ได้มีการเรียนให้ปฏิบัติเพื่อจะดูความถนัดความสามารถของตัวเองเลย...”

(อภิสิทธิ์ นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

ผลการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ความเลื่อมล้ำระหว่างผู้เรียน ซึ่งเป็นผลจากการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ จากการสัมภาษณ์นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้แตกต่างกันพบว่า

นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ต่อปีนั้นประสบปัญหาในการเรียนแบบออนไลน์เป็นอย่างมากเนื่องจากข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการเรียนรู้ ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น ในการเรียนแบบออนไลน์นั้นจะต้องใช้อุปกรณ์ในการเรียนได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ (แท็บเล็ต) โทรศัพท์มือถือที่สามารถใช้ในการเรียนได้ ซึ่งถือว่าเป็นอุปกรณ์ที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับการเรียน อีกทั้งยังมีกล้องเว็บแคม ลำโพงและหูฟังที่เอาไว้ใช้ในการเรียน และที่ขาดไม่ได้ คือ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

การที่ผู้เรียนไม่มีอุปกรณ์ไว้ใช้เรียน การไม่มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ดีสัญญาณไม่ขาด ๆ หาย ๆ ก็ล้วนแต่ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ในแต่ละวิชาลดน้อยลง เหล่านี้ส่งผลอย่างสำคัญ ทำให้นักเรียนเรียนรู้ไม่ทันเพื่อนร่วมชั้นเรียน ครอบครัวต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่สูงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนของลูกหลาน

“...มีความลำบากมากที่จะต้องเรียนแบบออนไลน์เพราะที่บ้านไม่ค่อยจะมีฐานะ มีคอมพิวเตอร์อยู่เพียงเครื่องเดียวจะต้องแบ่งให้น้องเรียนด้วย ถ้าจะให้ผู้ปกครองซื้ออีกเครื่องก็คงจะไม่ไหว และระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่บ้านก็ขาดๆหายๆเรียนก็ไม่ทันเพื่อนร่วมชั้นเรียนเพราะอุปกรณ์ไม่เพียงพอและสัญญาณอินเทอร์เน็ตก็ไม่ดี...”

(อภิสิทธิ์ นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

“...ถึงที่บ้านจะมีฐานะแต่เรื่องของอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ก็ถือว่าเป็นข้อจำกัดในการเรียนค่ะ เพราะต่อให้มีอุปกรณ์ครบ แต่ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตก็ไม่เสถียรในการเรียนเลยคะ ขาด ๆ หาย ๆ แต่ถ้าจะไปใช้เครือข่ายแบบดี ๆ เลย ก็ราคาสูงเกินไปคะ ค่าใช้จ่ายแค่เฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศในแต่ละเดือนก็ทำให้ครอบครัวเดือดร้อนได้คะในสถานะการแพร่ระบาดเช่นนี้ เพราะรายได้ของครอบครัวก็ลดลงคะ...”

(กานต์ธิดา นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

ความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกังวลและความเครียด เช่น ผู้เรียนเริ่มที่จะไม่มีความสนใจในการเรียน ไม่มีสมาธิในการเรียน ในการสอบ มีอาการนอนไม่หลับในตอนกลางคืน มีอาการง่วงนอนในตอนเช้า ปวดหัวในบางครั้ง และอาจถึงกับปวดหัวหนักขึ้นในทุก ๆ วัน โดยอาการดังกล่าวเกิดขึ้นกับทุกคน อาการสะสมทำให้เกิดสภาวะซึมเศร้าในนักเรียนบางคน

“...ในการเรียนบางคาบเรียนนั้นไม่มีสมาธิที่จะเรียน และมีอาการปวดหัวบ่อยครั้งเมื่อเรียนจบวิชานั้น ๆ เลยทำให้ไม่อยากที่จะเรียนในวิชาต่อไป เพราะว่าเครียดกับวิชาที่เรียนมากเกินไป แถมครูยังให้ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนเยอะด้วย เมื่อความเครียดสะสม ก็ทำให้นอนไม่หลับ พอตอนตื่นก็ไม่อยากตื่น ง่วงในตอนเช้าระหว่างเรียน และยังทำให้เกิดความกังวลมากที่จะเรียนไม่จบตามระยะเวลา กลัวว่าผู้ปกครองจะเสียใจ...”

(กมลรัตน์ นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

สำหรับนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 250,001 บาท ต่อปีนั้นก็ประสบกับปัญหาในการเรียนในรูปแบบออนไลน์ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ต่อปี เพียงแต่การจะเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยนั้นได้ง่ายและสะดวกกว่ากล่าวคือเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียรสูงซึ่งแลกมาด้วยการจ่ายค่าเครือข่ายที่สูงเช่นกัน มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ที่หลากหลายทั้ง เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือที่สามารถใช้งานในการเรียนออนไลน์ได้เป็นอย่างดีสำหรับสภาพแวดล้อมในการเรียนก็ประสบปัญหาเสียงดังจากข้างบ้านในขณะที่กำลังเรียนและยังเกิดความเครียดของภาระงานที่ผู้สอนเพิ่มขึ้นจากเนื้อหาบทเรียนที่จะต้องเตรียมตัวเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นความไม่เข้าใจในบทเรียนอีกทั้งการเรียนแบบออนไลน์ในบางรายวิชาที่จะต้องลงมือปฏิบัติก็ทำให้ขาดทักษะความรู้ที่จำเป็นต้องลงมือปฏิบัติเพราะการเรียนออนไลน์ไม่มีห้องให้ปฏิบัติหรือทดลองใช้งานจริงเหมือนเช่นตอนเรียนในช่วงปกติที่ไม่มีสถานการณ์การระบาดใหญ่เช่นนี้

“...ในการเรียนวิชาที่จะต้องมีการปฏิบัติ แต่การเรียนเป็นแบบออนไลน์ทำให้มีความไม่เข้าใจในเนื้อหาที่เรียน เวลาสอบในข้อสอบก็ถามหาผลทดลอง ผลการปฏิบัติ แต่ไม่ได้ปฏิบัติจริงก็ยากที่จะทำข้อสอบได้ครับ ซึ่งเป็นปัญหามากๆครับที่จะสอบเข้าระดับที่สูงขึ้นโดยเป็นสาขาที่ต้องใช้การปฏิบัติครับ...”

(อภิสิทธิ์ นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

ความเครียดที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี เป็นปัญหาสำคัญเมื่อประกอบกับปัญหาอื่น เช่น การเพิ่มภาระงานจากผู้สอนเพื่อให้สอดคล้องกับการที่ทางผู้สอนปรับเกณฑ์การให้คะแนนเข้าเรียนและการสอบ รวมถึงการปรับเนื้อหาและเกณฑ์การประเมินให้เข้ากับหลักสูตรที่ปรับให้เข้ากับสถานะการของการแพร่ระบาด นอกจากนี้การที่ครูผู้สอนและนักเรียนต่างก็ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับสื่อการสอนไปพร้อมๆกันรวมทั้งต้องตามทันเนื้อหาในบทเรียนเพื่อเตรียมตัวเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ก็ยังทำให้ผู้เรียนเกิดความกังวลและความเครียดมากขึ้น

การต้องอาศัยเทคโนโลยีในการเรียนการสอนออนไลน์ยังส่งผลอย่างมากในรายวิชาที่เป็นการศึกษาปฏิบัติ เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ที่จะต้องมีการเรียนการสอนแบบปฏิบัติ ทดลอง ทั้งนี้ พบว่าเมื่อจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และไม่ได้มีการทดลองหรือปฏิบัติจริง ผู้เรียนจะไม่สามารถอธิบายสิ่งที่ตนเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจเมื่อการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เอื้ออำนวยจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่แน่ใจว่าตนจะสำเร็จการศึกษาหรือไม่ หรืออาจจะหลุดออกนอกระบบการศึกษาก่อนการจะจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

“...การเรียนแบบออนไลน์ไม่ค่อยมีอิสระเหมือนตอนเรียนที่โรงเรียน กำลังเรียนอยู่แม่ก็มาเรียกไปทำนั่นทำนี่ให้ถ้าไม่ไปก็จะบ่น แต่พอไปก็ตามเพื่อนไม่ทัน หรือพอไปก็ไม่ได้คะแนนเพราะครูไม่เห็นว่ามันเรียนค่ะ...”

(กมลรัตน์ นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

“...การเรียนแบบออนไลน์ เป็นการเรียนที่ไม่มีความสุข เพราะไม่ได้มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ แก้ปัญหา บทเรียนในชั้นเรียน ร่วมกันกับเพื่อนๆ ไม่ได้มีการทำโครงการร่วมกันที่สามารถออกความคิดเห็นได้เต็มที่ ได้ การเรียนออนไลน์เวลาครูสั่งให้ทำงานกลุ่มมันไม่เหมือนเป็นการทำงานกลุ่มมันเหมือนเป็นการทำงานคนเดียวโดยมอบให้ใครคนใดคนหนึ่งทำมันแย่มากเลย...”

(สุรัตน์ นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

“...การเรียนที่ต้องจ้องหน้าจอนาน ๆ ล้ามากจนถึงขั้นเสียสายตา จากที่สายตาปกติแต่พอเรียนผ่านจอานวันเข้า จนต้องตัดแว่น แต่ถ้าไม่ตัดแว่นมาใส่ก็จะปวดตาในขณะที่เรียน สุดท้ายก็ไม่มีสมาธิที่จะเรียนเพราะต้องพักสายตา...”

(อภิสิทธิ์ นักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โควิด-19 ต่อ นักเรียน ด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้เรียน สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้ นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ต่อปีประสบปัญหาในการเรียนแบบออนไลน์เป็นอย่างมากเนื่องจากข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการเรียนรู้ มีความลำบากที่จะต้องเรียนแบบออนไลน์ เพราะบ้านไม่มีฐานะ ครอบครัวต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่สูงจากการจัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็นในการเรียนของลูกหลาน สำหรับนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 250,001 บาท ต่อปีนั้น ก็ประสบกับปัญหาในการเรียนในรูปแบบออนไลน์ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ต่อปี เพียงแต่การจะเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยนั้นได้ง่ายและสะดวกกว่า ความเหลื่อมล้ำที่เกิดความเครียดและความกังวลส่งผลให้ผู้เรียนเริ่มไม่สนใจในการเรียน ไม่มีสมาธิ ไม่มีความสุขหรือสนุกที่จะเรียน เมื่ออาการสะสมทำให้ผู้เรียนเกิดภาวะซึมเศร้าตามมา

4. ความเครียดของบุคคลแวดล้อมรอบตัวนักเรียน (ผู้ปกครอง และครู)

จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ของบุคคลแวดล้อมรอบตัวนักเรียนได้ข้อมูลดังนี้

4.1 ความเครียดของผู้ปกครอง ภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้น และการทำหน้าที่แทนครูและโรงเรียน

ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ต่อปี ให้ข้อมูลว่า สถานการณ์ของการระบาดใหญ่ ส่งผลต่อภาระหนี้สินในครัวเรือน พวกเขา มองว่าการเรียนแบบออนไลน์นี้เป็นการผลักภาระด้านการศึกษาให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบอย่างมาก ภูมิหลังของสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอรายจ่ายเพิ่มขึ้นมากกว่ารายรับเพื่อให้ลูกหลานของตัวเองมีคุณภาพทางการศึกษาที่ดีจึงต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่มากกว่าปกติ ทั้งต้องหาซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ ทั้งระบบสัญญาณที่ใช้ในการเรียนเพื่อให้ลูกหลานมีชีวิตที่ดีทำให้ผู้ปกครองต้องทำงานหนักขึ้นบางครั้งก็ต้องมีการกู้ยืมเงินเพื่อมาซื้ออุปกรณ์ให้ลูกหลานของตน สถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจของคนในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นผลจากการที่ต้องหารายได้เพิ่มจากหลายช่องทางหรือลดค่าใช้จ่ายในส่วนที่คิดว่าไม่จำเป็นออกไป ยิ่งในครอบครัวที่ต้องทำงานหาเช้ากินค่ำเมื่อการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ยิ่งทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของลูกหลานที่เพิ่มขึ้นทำให้ทำงานหนักขึ้นมีเวลา

เจอลูกหลานน้อยลง พูดคุยกันน้อยลง สถานการณ์ดังกล่าวทำให้คนในครอบครัวขาดความผูกพันต่อกันจนบางครั้งก็มีปากเสียงกันเองระหว่างคนในครอบครัวเพราะรายรับที่ได้ชักหน้าไม่ถึงหลังจนบางครั้งก็มีภาระหนี้สินมากกว่าเงินรายได้ที่ได้รับ อนึ่ง แม้ว่าทางโรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษามีนโยบายแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองนโยบายการลดค่าเทอม และการสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ปกครอง 2,000 บาทต่อนักเรียน 1 คน แต่ก็ไม่ได้ทำให้ภาระที่ต้องใช้จ่ายทางการศึกษาของผู้ปกครองลดน้อยลง ทั้งนี้ เนื่องจากว่านโยบายจะมีผลบังคับใช้ก็ใช้ระยะเวลาานาน อีกทั้งการจะได้รับเงินเยียวยาต่อนักเรียนหนึ่งคนก็ต้องผ่านการทำเรื่องเพื่อขอรับหลากหลายชั้นนตอน นอกจากนั้น จำนวนเงิน 2,000 บาทก็ไม่ได้เพียงพอต่อการจัดหาสิ่งสนับสนุนการเรียนของบุตรหลานซึ่งเป็นภาระที่ผู้ปกครองต้องแบกรับต่อไปจนกว่าสถานการณ์จะปกติ

“...สถานการณ์ระดับเช่นนี้ ทำให้ครอบครัวมีความลำบากมาก รายได้น้อยค่าใช้จ่ายเยอะ แบกรับภาระค่าใช้จ่ายหนักมากจริงๆ กับบ้านที่ทำงานหาเช่ากินค่าแบบนี้ และยังมียุคที่อยู่ในวัยเรียนสองคน ต่างคนก็ต่างต้องใช้อุปกรณ์ในการเรียน อุปกรณ์ที่ใช้เรียนก็ราคาสูงเหลือเกิน ไม่ว่าจะเป็นมือถือ หรือคอมพิวเตอร์ ขนาดเป็นมือสองก็แพงเลยต้องไปกู้เงิน 8 พัน 9 พันเพื่อมาซื้ออุปกรณ์ให้ลูกไหนจะต้องค่าดอกเบี้ยเงินกู้ก็อยู่ที่ข้างบ้านเขาให้ใช้อินเตอร์ร่วมด้วยไม่จ่นคงแยกว่านี้แน่...”

(รัศมี ผู้ปกครองนักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

“...การที่ทางโรงเรียนลดค่าเทอมให้ก็ดีอยู่แต่ว่าก็ลดน้อยไปแถมยังจะต้องจ่าย ค่าเทอมตามเวลาปกติอีกด้วยไม่มีการผ่อนชำระด้วยแล้วยังสถานการณ์เช่นนี้ที่งานลดน้อยลงยิ่งลำบากมาก ตอนได้รับเงินเยียวยาก็ล่าช้ามาก ต้องให้ทำเรื่อง ยื่นเรื่องเพื่อขอรับเงินเยียวยา และเงินที่ได้รับเยียวยาก็ไม่เพียงพอสำหรับค่าเทอมที่ไม่ได้ปรับลดเลย...”

(สุขประกอบ ผู้ปกครองนักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

“...ลำบากมาก ที่บ้านรายได้น้อย ต้องไปกู้เงินมาเพื่อให้ลูกใช้เรียน ทั้งค่าอุปกรณ์ ทั้งค่าเทอม บางครั้งต้องเร่งทำงานเพื่อเอาเงินมาใช้หนี้ให้ทัน ก็ต้องเรียกให้ลูกมาช่วยงาน ทั้ง ๆ ที่ลูกเรียนอยู่ แต่ด้วยความเคยชินคิดว่าเป็นเสาร์ อาทิตย์ ก็เรียกโดยลืมนึกว่าลูกก็เรียนอยู่ และการเรียนแบบนี้เวลาลูกสงสัยแล้วถามรู้สึกกังวลใจมากกว่าที่ตอบไปนั้นมันถูกไหมเพราะว่าเราก็เรียนไม่ได้สูง...”

(รัศมี ผู้ปกครองนักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 250,001 บาท ต่อปี ระบุว่า นอกจากประเด็นการเพิ่มขึ้นของภาระหนี้สิน การที่ผู้ปกครองต้องทำหน้าที่แทนครูหรือโรงเรียนก่อให้เกิดความเครียดต่อผู้ปกครองเป็นอย่างมาก จากสถานการณ์ของภาระขนาดใหญ่ แม้ว่าครอบครัวจะไม่ได้ประสบกับปัญหาในการจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีสำหรับการเรียนออนไลน์มากนัก แต่การเรียนออนไลน์เป็นการผลักภาระในด้านการเรียนการสอนให้ผู้ปกครองต้องมาคอยนั่งทำความเข้าใจบทเรียนกับตัวผู้เรียน เพื่อที่จะสามารถให้คำปรึกษากับผู้เรียนได้หากผู้เรียนไม่เข้าใจในบทเรียน ในประเด็นนี้ผู้ปกครองมองว่าตนต้องเอาเวลาที่เต็มที่กับการหารายได้มาจัดสรรแบ่งเวลาให้กับการเรียนออนไลน์ของลูก และจะต้องจัดเตรียมสถานที่สำหรับการเรียนที่จะไม่มีผลกระทบต่อผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นเสียงจากข้างบ้านหรือเสียงจากท้องถนน หรือแม้แต่อากาศที่มีความร้อนที่จะส่งผลให้ลูกหลานของตนเกิดความหงุดหงิดในการเรียนเพราะอากาศที่ร้อน อีกทั้งจะต้องคอยสอดส่องดูแลว่าลูกหลานของตนนั้นจะเกิดความเครียดจากการเรียนที่หนักในแต่ละวันหรือไม่ เกิดการออกนอกกลุ่มนอกทางขณะเรียนหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นการติดเล่นเกมส์ การดูสื่อออนไลน์อื่น แทนการดูสื่อทางการศึกษาที่จะต้องเรียนในแต่ละวัน

“...ทำงานกลับบ้านมาเหนื่อยๆก็ต้องมาคอยนั่งตอบคำถามที่ลูกสงสัยในบทเรียนบางคำถามตอบไม่ได้ก็ต้องหาคำตอบให้จนดิ้นรนกว่าจะได้นอน ตอนเข้าไปทำงานก็ทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ งานจลดจำนวนลง รายได้ก็ลดลงด้วยและยังสถานการณ์เช่นนี้มีแต่จะเอาคนออก การเรียนออนไลน์ถือว่าผลักภาระให้ผู้ปกครองเป็นอย่างมากที่จะต้องสละเวลาเพื่อจะสอนให้ลูกเข้าใจในบทเรียนที่ลูกไม่เข้าใจ การที่ลูกเรียนออนไลน์ทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นมากทั้งค่าน้ำ ค่าไฟ บางครั้งต้องนั่งอยู่กับลูกขณะที่ลูกเรียนด้วย...”

(สุขประกอบ ผู้ปกครองนักเรียน, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

4.2 ภาระที่มากขึ้น และความเครียดของครู

ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ให้ความเห็นว่า สถานการณ์การแพร่ระบาด ส่งผลต่อการเรียนการสอนในรูปแบบปกติ ครูผู้สอนในฐานะผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่แก่นักเรียนและผู้ปกครอง นักเรียนจึงต้องมีการปรับตัวและเตรียมทักษะเพื่อรับมือกับแนวทางการเรียนการสอนแบบใหม่นี้อย่างทันท่วงที พร้อมกับเตรียมรับมือกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้เสมอ การเรียนรู้แบบออนไลน์นี้ต้องเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือระบบปฏิบัติการในรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามเนื้อหาวิชาเรียนที่จะต้องอาศัยการบริหารห้องเรียนซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบปกติที่โรงเรียน ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ของครูผู้สอนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนทั้งในรูปแบบปกติและในรูปแบบออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นแผนการสอน สื่อ

การเรียนการสอนในแต่ละวิชา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อหลักในการถ่ายทอดความรู้ และกระบวนการคิด แทนการถ่ายทอดและรับรู้รับฟังแบบต่อหน้า นั่น ครูจึงต้องมีการจัดเตรียมความพร้อม ทักษะการใช้เทคโนโลยีและโปรแกรมต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับการเป็นสื่อการเรียนการสอนเป็นอย่างดี

“...ความเชี่ยวชาญของการใช้เทคนิค และเทคโนโลยีถือว่าเป็นหนึ่งในปัญหาของการเรียนเพราะบางครั้งไม่รู้ว่านักเรียนได้ยินเสียงของครูไหม ยังเห็นครูอยู่ที่หน้าจอไหม ภาพกระตุกหรือเปล่า และที่สำคัญคือไม่รู้ว่าต้องกดปุ่มตรงไหนต่อ กลัวกดผิดแล้วทำให้นักเรียนเข้าเรียนไม่ได้...”

(ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

การที่ต้องจัดระบบการศึกษาให้ได้มาตรฐานสากลด้วยรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้อให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุข พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขั้นพื้นฐานในการเรียนรู้ได้ ทำให้ครูต้องปรับตัวอย่างมาก ทั้งนี้ทางโรงเรียนได้มีการเตรียมความพร้อมให้กับครูในการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือและระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ ความรู้เรื่องการเข้าใช้งานและเทคนิคการแก้ไขปัญหาระบบอินเทอร์เน็ตหรือโปรแกรมที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในปัจจุบัน

อนึ่งในการสอนในรูปแบบออนไลน์ ครูผู้สอนจะต้องออกแบบเนื้อหาสำหรับการเรียนการสอนใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบโดยที่ยังครอบคลุมกับเนื้อหามากที่สุด อีกทั้งครูผู้สอนยังต้องออกแบบวัดผลประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับความสามารถของแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมออนไลน์ที่ใช้งาน ผลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่ทำให้ผู้สอนต้องประสบปัญหา คือด้านความทันสมัยของระบบเทคโนโลยีที่จะใช้ในการสอน ครูผู้สอนที่ยังอายุไม่เกิน 40 ปีก็ยังสามารถเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนใหม่ๆ ได้ง่ายกว่าครูผู้สอนที่อายุเกิน 40 ปีไปแล้วที่ปรับตัวต่อการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ได้ช้ากว่า

“...ปรับตัวเข้ากับการเรียนแบบออนไลน์ยากกว่าครูรุ่นใหม่ ๆ มากเพราะไม่เข้าใจในแอปพลิเคชัน ไม่ค่อยชำนาญกับการใช้งานระบบอินเทอร์เน็ต มีความวุ่นวายต้องใช้อุปกรณ์หลายอย่างในการสอนแต่ละคาบเรียน มีความกังวลมากกว่าว่านักเรียนจะได้เนื้อหาบทเรียนไม่ครบตามหลักสูตร ทำสื่อการเรียนการสอนก็กลัวว่าเด็กจะไม่เข้าไปเปิดดู...”

(ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

การเรียนการสอนแบบออนไลน์ทำให้ต้องจัดเตรียมเนื้อหาที่มากขึ้นกว่าการจัดเตรียมในการสอนในรูปแบบปกติ เช่น วิดีโอที่ใช้ในการเรียนที่จะต้องมีความเข้าใจง่าย เนื้อหาครอบคลุม มีการแทรกภาพประกอบให้เกิดความน่าสนใจมีความสนุกที่จะเรียนรู้มากกว่ามีความรู้สึกเบื่อหน่ายไม่อยากเรียนรู้เพราะเนื้อหาในสื่อไม่มีความหลากหลาย อีกทั้งครูต้องปรับระยะเวลาในการเรียนในแต่ละวิชาให้สอดคล้องกับสถานการณ์มากขึ้น ประเด็นนี้แตกต่างจากการจัดเวลาในการเรียนในชั้นเรียนปกติในแต่ละวัน นอกจากนั้นยังต้องจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย โดยกำหนดให้ในแต่ละวิชาใช้เวลาในการเรียนไม่เกิน 1 ชั่วโมง ทั้งนี้ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นสอดคล้องกับผู้ปกครองว่า ผู้ปกครองมีภาระเพิ่มขึ้นจากการปรับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ความพร้อมในเรื่องของอุปกรณ์ของนักเรียนและสิ่งแวดล้อมที่ใช้สำหรับการสอนที่ต้องมีความเงียบไม่ให้มีสิ่งรบกวนเพราะในการจัดทำสื่อสำหรับการสอนนั้นจะต้องไม่มีเสียงรบกวน ผู้เรียนจึงจะเข้าใจในสิ่งที่ผู้สอนมากกว่าสนใจเสียงรอบข้างที่แทรกเข้ามาในวิดีโอที่ใช้ในการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพของภาพและเสียงที่ดีเพื่อผู้เรียนจะได้เรียนรู้โดยไม่สะดุดทำให้ผู้สอนจะต้องบันทึกวิดีโอซ้ำในหลายครั้งเพื่อไม่ให้มีเสียงแทรกเข้ามาในวิดีโอสำหรับใช้สอน

อีกหนึ่งปัญหาที่ผู้สอนต้องเผชิญคือการที่ผู้เรียนเข้าเรียนไม่ครบในแต่ละวิชาทำให้เกิดความล่าช้าในการเรียน เพราะต้องรอให้ผู้เรียนมีความพร้อมในหลายๆด้าน ทั้งต้องรอให้นักเรียนเข้าเรียนเกินครึ่งห้องจึงจะเริ่มบทเรียนได้ ความล่าช้าที่เกิดจากอุปกรณ์ที่ใช้เรียนออนไลน์เกิดปัญหาเน็ตหลุด หรือเกิดจากการที่เด็กมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวเพิ่มขึ้นจึงทำให้เข้าเรียนไม่ตรงเวลาในบางวิชา การที่ผู้เรียนไม่ได้เข้าเรียนโดยพร้อมเพียงช่วงแรกของการสอน บางคนระบบอินเทอร์เน็ตของนักเรียนเกิดสะดุดกลางทาง นักเรียนไม่สะดวกที่จะเรียนในช่วงเวลาที่ครูได้กำหนดไว้ได้ เนื่องจากจะต้องช่วยผู้ปกครองทำงานต่าง ๆ เกิดความล่าช้าของตาที่จะต้องจ้องจอคอมพิวเตอร์ หรือจอโทรศัพท์มือถือ เป็นเวลานาน แล้วจึงสามารถเริ่มบทเรียนนั้น ๆ ได้

“...การเรียนแบบออนไลน์ นักเรียนเรียนอยู่ บางครั้งผู้ปกครองก็มาเรียกให้ไปทำงานช่วย ครูผู้สอนเองก็เป็นกังวลกลัวว่าเด็กจะเรียนไม่รู้เรื่อง แต่ก็ห้ามไม่ให้ผู้ปกครองนักเรียนมาเรียกนักเรียนไม่ได้ เพราะนักเรียนก็ต้องช่วยงานผู้ปกครองเพื่อหารายได้มาจุนเจือในครอบครัว...”

(ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

อีกปัญหาที่ผู้สอนต้องเผชิญคือปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียน ที่หลักในเวลาเรียน ไม่สนใจที่จะเรียน สนใจสิ่งกระตุ้นภายนอกมากกว่า ลืมปิดไมค์ขณะเรียนทำให้เกิดเสียงแทรกเข้ามาในห้องเรียนหรือเล่นเกมสื่ในเวลาเรียนทำให้มีผลกระทบต่อกิจกรรมถามตอบในห้องเรียน ครูถามคำถามแต่ไร้ซึ่งคำตอบจากผู้เรียน การที่ครูไม่สามารถควบคุม ติดตามพฤติกรรมในการเรียน

ของนักเรียนได้อาจทำให้นักเรียนไม่มีวินัยต่อการเรียน ไม่ให้ความสำคัญหรือสนใจที่จะเรียนเข้าเรียน
 ข้างในบางชั่วโมงหรือไม่เข้าเรียนในชั่วโมงนั้นเลยรวมถึงขาดสติต่อการเรียนโดยเฉพาะในรูปแบบการ
 เรียนออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงสื่อที่ให้ความบันเทิงได้ง่ายและรวดเร็ว

“...จะต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนได้มีการสื่อสารกันระหว่างที่เรียนเพื่อ
 ไม่ให้เกิดความน่าเบื่อในขณะที่เรียน โดยจะให้ทำงานกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลกัน มีการแสดง
 ความคิดเห็นโต้แย้งกันในการเรียนโดยจะต้องเอาคะแนนมาเป็นตัวกำหนดให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่
 จะมีส่วนร่วม...”

(ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5, 19 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

“...การเรียนการสอนแบบออนไลน์ ในบางชั่วโมงนักเรียนเข้าห้องเรียน
 ออนไลน์ไว้ แต่ปิดกล้อง บางครั้งเปิดไมค์ทิ้งไว้ เสียงภายนอกรบกวนเพื่อน ๆ ที่กำลังเรียนอยู่ ขาดการ
 โต้ตอบกันระหว่างครูและนักเรียน ไม่ให้ความสนใจที่จะเรียน พูดคุยกันแค่คำว่า สวัสดีค่ะ สวัสดีครับ
 ขอบคุณค่ะ ขอบคุณครับ...”

(ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5, 20 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

การเรียนออนไลน์ทำให้นักเรียนมีอิสระในการใช้ชีวิต จนอาจทำให้ไม่สนใจ
 การเรียน ผู้สอนจึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางอย่างชัดเจนสำหรับนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึง
 ทรัพยากรการสอนออนไลน์ของครู เช่นเครื่องมือในการเรียน แหล่งดาวน์โหลดเอกสารการเรียนทั้งใน
 เนื้อหาและนอกเนื้อหาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนได้ รวมถึงตารางและชั่วโมงที่ใช้เรียน
 ต้องมีความชัดเจน

“...การจะให้เด็กเรียนเข้าเรียนในแต่ละครั้งได้ ต้องให้ทำแบบฝึกหัดก่อน
 เรียนและหลังเรียนเสมอ และต้องมีข้อเสนอเลือกเปลี่ยนกับนักเรียนอยู่ตลอด ถ้าไม่มีก็จะไม่เข้าเรียน
 ไม่เข้ามาดูสื่อการสอนที่ลงไว้ให้ การเรียนแบบออนไลน์ทำให้เด็กนิสยเสีย เพราะอยากจะทำอะไร
 ต้องมีข้อแลกเปลี่ยนก่อนถึงจะทำ...”

(ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5, 20 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โควิด-
 19 ต่อนักเรียน ด้านความเครียดของบุคคลแวดล้อมรอบตัวนักเรียน (ผู้ปกครอง และครู) สรุปผล
 การสัมภาษณ์ได้ดังนี้ ความเครียดของผู้ปกครอง ภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้น และการทำหน้าที่แทนครูและ

โรงเรียน การเรียนแบบออนไลน์ถือว่าการผลักระทำให้ผู้ปกครองเป็นคนรับผิดชอบเป็นอย่างมาก ในครอบครัวที่มีภาระค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่มากกว่าปกติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจของคนในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นจากการหารายได้เพิ่มหรือการทำหน้าที่แทนครู และโรงเรียนที่จะต้องคอยทำความเข้าใจบทเรียนกับผู้เรียน ต้องเอาเวลาในการหารายได้มาจัดสรร แบ่งเวลาให้กับการเรียนออนไลน์ของลูก ทั้งยังต้องจัดเตรียมสถานที่สำหรับการเรียนอีกด้วย ในส่วนของภาระที่เพิ่มขึ้นและความเครียดของครูนั้น ผู้สอนประสบปัญหาด้านความทันสมัยของระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการสอนที่จะต้องมีความชำนาญและทักษะในการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียน อีกปัญหาที่ผู้สอนเผชิญคือปัญหาด้านพฤติกรรมของผู้เรียนที่ผู้สอนไม่สามารถกำกับได้

จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้ การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ท่ามกลางการระบาดของ Covid-19 นั้น ส่งผลกระทบต่อ การเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นอย่างมากทั้งนี้ ทั้งครู ผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นปีที่ 5 ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า แต่ละครอบครัวมีข้อจำกัดที่ต่างกันออกไป โดยข้อจำกัดหลักที่ส่งผลต่อการเรียนคือ การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน เครื่องข่ายอินเทอร์เน็ต สื่อการเรียนการสอนที่จะต้องมีความสอดคล้องและเนื้อหาครบตามหลักสูตร ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ในแต่ละวิชาด้อยลง เรียนรู้ไม่ทันเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทำให้เกิดความกังวลและความเครียดจากภาระงานที่ได้รับจากผู้สอนที่เพิ่มขึ้น จากเนื้อหาบทเรียนที่จะต้องเตรียมตัวเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเมื่อการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เอื้ออำนวยจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่แน่ใจว่าตนจะสำเร็จการศึกษาหรือไม่ หรืออาจจะหลุดออกนอกระบบการศึกษา ก่อนการจะจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีเรื่องการสอบเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียน สภาพเศรษฐกิจ

เมื่อการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ก็ทำให้เกิด ภาระค่าใช้จ่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่รองรับต่อ การเรียนในรูปแบบออนไลน์ ค่าใช้จ่ายในการจ่ายค่าบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ ซึ่งในสภาพ เศรษฐกิจที่ไม่ดีนักนั้นทำให้ครอบครัวที่มีรายได้น้อยต้องแบกรับภาระที่หนักนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีชีวิตการ เรียนที่ดีไม่ทำให้ผู้เรียนต้องออกจากกระบบการศึกษาและทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้นอย่างมี ประสิทธิภาพทางการศึกษาที่ดีทำงานหนักกว่าช่วงปกติเพื่อให้บุตรหลานของตนได้เรียน การจัดการ เรียนการสอนแบบออนไลน์ยังทำให้เกิดโอกาสที่จะได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องสิทธิ ลดน้อยลงกว่าการเรียนแบบปกติเพราะการเรียนที่โรงเรียนนั้นมีส่วนร่วมที่จะได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน กับครูในโรงเรียน หรือแม้แต่กับในชุมชนเทศบาลเอง แต่การเรียนแบบออนไลน์นั้นทำให้กิจกรรมดังกล่าวหายไปทำให้ไม่เกิดความผูกพันกับเพื่อน กับครู กับโรงเรียน หรือแม้แต่กับชุมชนเทศบาล เมื่อโอกาสในการแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องสิทธิลด

น้อยลงก็นำมาซึ่งสุขภาพทางด้านจิตใจคือเกิดภาวะซึมเศร้าทั้งผู้เรียนและผู้สอน รวมไปถึงผู้ปกครองนักเรียนด้วย และความเสี่ยงในด้านสุขภาพต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาการปวดหัวไมเกรนที่เกิดจากการพักผ่อนน้อย เพราะที่ต้องใช้เวลาในแต่ละวันที่มากในการเรียนรู้ทำความเข้าใจบทเรียน การเตรียมสื่อการสอนต่าง ๆ การเรียนรู้แบบออนไลน์ยังต้องเผชิญกับสภาพของแวดล้อมซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งตัวผู้เรียนและตัวของผู้สอนด้วย

การเรียนที่บ้านยังเป็นการผลักร้าให้ผู้ปกครอง อาจทำให้เหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้นโดยเห็นได้จากผลการสอบวัดผลการเรียนซึ่งผลการเรียนตกต่ำลงจากการเรียนแบบออนไลน์หากผู้ปกครองไม่มีความพร้อมในการช่วยเหลือบุตรหลานของตนในการเรียน แต่ในการสอบวัดผลช่วงที่ใช้การเรียนแบบออนไลน์นั้น ผลคะแนนมักง่ายกว่าในเวลาเรียนแบบปกติ ทั้งที่การเรียนในห้องเรียนมีความเข้าใจมากกว่าการเรียนผ่านหน้าจอ

การปรับตัวของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเผชิญกับความท้าทายของการระบาดใหญ่

ผลการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลคือ ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม และผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่า โรงเรียนมีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

ทางโรงเรียนได้มีการวางแผนงานด้านวิชาการอบรมครูผู้สอนให้มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนทั้งในสถานศึกษาที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรการการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดและการเรียนการสอนนอกสถานศึกษา ในที่นี้หมายถึงการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยตระหนักถึงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาการใช้สื่อและใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนต่อทั้งนักเรียนและครูผู้สอน การพัฒนาสื่อเรียนรู้ที่มีความทันสมัย คือ การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ การเลือกแพลตฟอร์มที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ แพลตฟอร์มการสอนนั้นมีค่าใช้จ่ายในการเปิดใช้ Account ผู้บริหารต้องทำการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อขอเปิดใช้งานให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเลือกให้เกิดความสะดวกแก่ผู้เรียน ปรับเปลี่ยนเนื้อหาหลักสูตรในการเรียนการสอนเข้าใจง่ายไม่เป็นภาระต่อผู้สอนและต่อนักเรียนเมื่อต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่ไม่ปกติ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการเรียนนั้นจึงเป็นความท้าทายที่คณะครูและผู้บริหารจะต้องเผชิญในการระบาดใหญ่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การเรียนการสอนแบบออนไลน์ถือว่าเป็นเรื่องยากที่จะให้

เกิดการสนทนาโต้ตอบกันระหว่างครูกับนักเรียนด้วยว่ามีข้อจำกัดของการที่มีเสียงแทรกทำให้การเรียนเกิดความปั่นป่วนวุ่นวาย ทางโรงเรียนได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อให้ครูและนักเรียนใช้ร่วมกันคือ ครูจัดแบ่งการเรียนการสอนออกเป็นสองระยะ ระยะที่หนึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การที่นักเรียนทำการอ่านเนื้อหามาก่อนล่วงหน้าก่อนเข้าเรียนแล้ว และระยะที่สองเป็นการเรียนในชั้นเรียนในรูปแบบของการเรียนออนไลน์ ด้านการวัดผล ประเมินผล ต้องมีการปรับโครงสร้างคะแนน และลักษณะเนื้อหาตามตัวชี้วัดที่แตกต่างจากที่เคยใช้ในการเรียนในห้องเรียนปกติ ปรับลักษณะของงานและการทำงานกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตัวชี้วัด ยกกระตือรือร้นประเมินเพื่อการพัฒนา เพื่อไม่ให้เด็กเสียโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะ เมื่อนักเรียนไปโรงเรียนตามปกติไม่ได้ ครูกับนักเรียน ก็จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันลดลง ทำให้ครูไม่สามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนได้เต็มที่ อาจทำให้ไม่สามารถรู้ปัญหาของนักเรียนได้ทันเวลา โดยเฉพาะความรู้ด้านภาษาและการคำนวณ ซึ่งอาจจะส่งผลเสียต่อการเรียนรู้ระยะยาว การประเมินเพื่อพัฒนาจึงไม่สามารถลดหรือละทิ้งไปได้ทั้งการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อให้ครูทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก โดยจะสามารถให้ ผลย้อนกลับ กับเด็กและปรับแผนการเรียนรู้ได้ตรงตามสถานการณ์ และการประเมินซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยครูเปิดโอกาสให้เด็กย้อนคิดถึงกระบวนการเรียนของตนเอง กระบวนการนี้จะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบ และเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น รวมถึงเมื่อเด็กเข้าใจตนเองก็จะเป็นโอกาสที่จะวางแผนการเรียนรู้ของตนเองร่วมกับผู้ปกครองและครูได้

2. ด้านการบริหารงบประมาณ

โรงเรียนได้จัดทำแผนการปฏิบัติการใช้จ่ายเงินโดยจะต้องปรับจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมาก่อนจะเกิดการระบาดใหญ่โดยให้มีประสิทธิภาพสูงสุดของการใช้จ่ายงบประมาณ โดยมุ่งเน้นไปที่ระบบการเรียนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จะต้องทำการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณมาเพื่อดำเนินการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น ชุดสอนออนไลน์ที่ประกอบไปด้วย กระดานที่สามารถเขียนแสดงความคิดเห็นได้ ไมโครโฟนคุณภาพดีที่เอาไว้ใช้สอน อุปกรณ์ถ่ายทอด อุปกรณ์บันทึกขณะทำการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถกลับมาย้อนดูเพื่อทบทวนบทเรียนได้แพลตฟอร์มการสอน ที่มีค่าใช้จ่ายที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อขอเปิดใช้งานที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้สอนที่จะไม่ทำให้เกิดผลกระทบทั้งตัวผู้เรียนและผู้สอนมากเกินไป มีการระดมทรัพยากรโดยการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและการลงทุนเพื่อการศึกษาที่ได้รับบงการจากรัฐบาลทั้งการหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนให้ทั้งครูผู้สอนและนักเรียนที่ขาดแคลนในอุปกรณ์และทุนเพื่อใช้ในการศึกษาเพื่อไม่ให้ตัวผู้เรียนเกิดความวิตกกังวลว่าตนจะหลุดออกจากระบบการศึกษาในช่วงที่เกิดสถานการณ์การระบาดใหญ่นี้ โรงเรียนได้มีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาเพื่อให้เพียงพอกับผู้เรียนใน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อไม่ให้ผู้เรียนมีความรู้สึกขาดและให้ผู้เรียนมีความมั่นใจว่าตนจะสำเร็จ การศึกษาได้และสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้

“...การบริหารการใช้จ่ายงบประมาณหลังจากการได้วางแผนการใช้จ่ายไปแล้ว มีความยากมาก เพราะต้องทำเรื่องขอเปลี่ยนแปลงงบเพื่อจะจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน ของครู ของนักเรียนที่ขาดแคลน กว่าส่วนกลางจะอนุมัติงบให้ และต้องเป็นเรื่องที่จำเป็นเร่งด่วน จริง ๆ ถึงจะให้วงเงินมาเพื่อดำเนินจัดหาอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการเรียนแบบออนไลน์...”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 20 ตุลาคม 2565: สัมภาษณ์)

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

โรงเรียนได้จัดเตรียมบุคลากรที่มีความสามารถต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการเรียน การสอนแบบออนไลน์ จัดให้ผู้สอนหรือเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษาและแนะนำกับนักเรียนหรือ ผู้ปกครองอยู่ตลอดเวลาผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ของโรงเรียน เบอร์ติดต่อของ โรงเรียนหรือครูที่มาเข้าเวรอยู่ที่โรงเรียนในวันและเวลาราชการเพื่ออำนวยความสะดวกในช่วงของ การเกิดโรคระบาดใหญ่นี้ สนับสนุนผู้สอนให้สามารถทำงานร่วมกัน และจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดหาเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคเพื่อคอยให้การช่วยเหลือทางด้านเทคนิค

4. ด้านการบริหารทั่วไป

โรงเรียนมีการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศอยู่ตลอดเพื่อให้เข้า ใช้งานได้ง่ายและมีความสะดวก ทั้งตัวผู้เรียนและตัวผู้สอน อีกทั้งโรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมใน การเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศมาก่อนที่จะเกิดการแพร่ระบาดใหญ่แล้วแต่เมื่อเกิดการระบาด และสถานที่ในการเรียนการสอนเปลี่ยนไปจึงได้มีการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพต่อตัวผู้เรียนสูงสุด มีการกำหนดมาตรการออกแบบแนว ปฏิบัติ เพื่อให้ผู้สอนมีแนวทางในการดูแลผู้เรียนทั้งในเรื่องของการเรียนรู้และความเป็นอยู่ใน ชีวิตประจำวัน

ผู้บริหารยังได้ใช้หลักในการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เมื่อสถานการณ์ของ การแพร่ระบาดมีความรุนแรง ผู้บริหารได้กำหนดเป้าหมายและทิศทางจากสถานการณ์ดังกล่าว โดย คำนึงถึงนักเรียนเป็นสำคัญ ทั้งด้านความปลอดภัยของนักเรียน รวมไปถึงแนวทางในการเรียน การสอน เพื่อให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ครบถ้วนเหมือนตอนที่เรียนในโรงเรียนในสถานการณ์ปกติ

ประเด็นท้าทายของการกระจายอำนาจทางการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19

การปรับรูปแบบการเรียนการสอนมาสู่ออนไลน์แบบฉับพลันทันที ย่อมไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับเกือบทุกโรงเรียน ที่ไม่เคยเรียนออนไลน์เต็มรูปแบบมาก่อน แต่อีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญยิ่งไปกว่าเรื่องความไม่คุ้นชิน ก็คือข้อเท็จจริงที่ว่า ไม่ใช่ักเรียนทุกคนที่พร้อมจะเปลี่ยนไปเรียนออนไลน์เต็มรูปแบบได้เหมือนกันหมด การทำให้นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียมจึงกลายเป็นโจทย์ใหญ่ของคณาจารย์นโยบายการศึกษา เริ่มจากโจทย์พื้นฐานที่สุดก็คือจะทำอย่างไรให้เด็ก ๆ มีอุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์ ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดหรือมีพื้นฐานการเงินระดับใด

ผลการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลคือนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมหาสารคาม ในฐานะผู้นำฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง และมีบทบาทสำคัญในกระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น พบว่าความท้าทายของการกระจายอำนาจทางการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ได้แก่

1. ด้านคุณภาพ นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะที่ต่างกันจะต้องมีคุณภาพชีวิตที่เท่าเทียมกัน โดยได้กำหนดให้ลดภาระค่าใช้จ่ายในโรงเรียน โดยการลดค่าเทอมลงกว่าช่วงการเรียนปกติ แต่การเรียนรู้ของนักเรียนยังคงมีคุณภาพดีเหมือนเดิมตามที่เรียนในช่วงปกติที่ไม่มีภาวะการระบาดใหญ่เช่นนี้ อย่างไรก็ตาม การจะทำให้คุณภาพของนักเรียนและครอบครัวของนักเรียนมีคุณภาพที่ดีนั้นถือเป็นความท้าทายของทางเทศบาลที่จะต้องดำเนินการจัดหางบประมาณเพื่อมาใช้จ่ายในด้านการศึกษาเพราะประเด็นในช่วงของการระบาดใหญ่นั้นมีความสำคัญต่อโรงเรียนในสังกัดของเทศบาลเป็นอย่างมาก โดยทางเทศบาลเมืองมหาสารคามมุ่งเน้นด้านการศึกษาของเด็กเป็นสำคัญ การลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวแต่ยังคงเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนของนักเรียนเป็นสำคัญจึงเป็นด้านคุณภาพแรกที่มีความท้าทายอย่างมากในช่วงการเรียนที่ไม่ปกติ

2. ด้านความเสมอภาค เทศบาลเมืองมหาสารคามร่วมกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้มีการประชุมปรึกษาหารือและมอบนโยบายที่จะทำให้นักเรียนทุกคนจากทุกกลุ่มได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน ไม่รู้ขีดขาด้านใดด้านหนึ่ง และจะต้องมีการออกแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าวให้นักเรียนสามารถจบการศึกษาได้โดยมีสมรรถนะไม่แตกต่างจากช่วงการเรียนที่ไม่มีผลกระทบ

3. ด้านความเป็นอยู่ที่ดี ช่วงสถานการณ์ของการระบาดใหญ่ส่งผลกระทบต่อในหลาย ๆ ด้าน ด้านความเป็นอยู่ที่ดีของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามทั้งที่มีลูกหลานที่เรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองและที่ไม่ได้เรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง ทางเทศบาลมีการชักจูงทำความเข้าใจกับครัวเรือนในเขตเทศบาลเพื่อให้การเป็นอยู่ของแต่ละครัวเรือนเหมือน

เช่นตอนที่ยังไม่มีการระบาดใหญ่โดยมีการประกันสุขภาพกายและใจของนักเรียนให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นว่าทางเทศบาลจะไม่ทิ้งระบบการศึกษาเอาไว้ข้างหลัง ดำเนินการกับปัญหาของระบบการศึกษาเป็นอันดับต้น ๆ เพื่อไม่ให้นักเรียนออกจากระบบการศึกษาไปกลางคัน เพื่อให้ นักเรียนสำเร็จการศึกษาและสอบเข้าศึกษาในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียมกันทุกครอบครัวทุกฐานะทางสังคมที่แตกต่างกัน ในขณะที่เดียวกันยังส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะทั้งทางด้านอารมณ์และสังคม โดยการรักษา "ชุมชนโรงเรียน" (School Community) ให้ยังเป็นปกติเหมือนช่วงที่ไม่มีการระบาดใหญ่ และการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนร่วมเรียน และครูเพื่อไม่ให้เกิดความกังวลหากมีข้อสงสัย แล้วจะสามารถพูดคุยหรือออกความคิดเห็นร่วมกันได้ทั้งตัวนักเรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครอง ยังคงให้รักษาความสัมพันธ์เดิมไว้เหมือนตอนที่ยัง ไม่เกิดการระบาดใหญ่เช่นนี้

สรุปท้ายบท

การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ในช่วงการเกิดสถานการณ์การระบาดใหญ่ เป็นการผลักภาระด้านการศึกษาให้ผู้ปกครองต้องแบกรับทั้งการจัดหาอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเรียนออนไลน์ การจัดหาสถานที่ การต้องลดเวลาทำงานเพื่อมาคอยกับกวดูแลลูกหลานในขณะที่เรียนออนไลน์ผ่านหน้าจอ การเพิ่มภาระค่าใช้จ่าย มีการกู้ยืมเงินเพื่อเอามาจัดซื้ออุปกรณ์ให้ลูกหลานได้เรียน หรือแม้แต่จ่ายเครือข่ายอินเทอร์เน็ตคุณภาพดีมีความเร็ว เสถียรต่อการใช้งาน ซึ่งก็ถือว่าเป็นภาระที่ทางผู้ปกครองจะต้องแบกรับกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้ลูกหลานมีคุณภาพทางการศึกษาที่ดี การเรียนแบบออนไลน์ เป็นการเรียนที่ไม่มีความสุข เพราะไม่ได้มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา ขาดการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนและคนรอบข้าง การเรียนในรูปแบบออนไลน์เป็นการที่จะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจรูปแบบการเรียนให้เป็นอย่างดีทั้งครูและนักเรียน เพื่อไม่ให้พลาดโอกาสทางการศึกษา ครูต้องจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ให้กระทบกับเนื้อหาหลักสูตรของการเรียนในระดับชั้นที่จะต้องนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ครูจะต้องปรับตัวเข้ากับการเรียนแบบออนไลน์ สิ่งที่คุณสอนต้องเผชิญสำหรับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์นั้นคือ ปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียน การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ยังทำให้เกิดโอกาสที่จะได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องสิทธิลดน้อยลงกว่าการเรียนแบบปกติเพราะการเรียนที่โรงเรียนนั้นมีส่วนร่วมที่จะได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน กับครูในโรงเรียนหรือแม้แต่กับในชุมชนเทศบาล

การปรับตัวของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเผชิญกับความท้าทายของการระบาดใหญ่ นั้นต้องปรับตัวในเรื่องหลัก 4 ด้านคือด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ที่จะต้องมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกัน และประเดิมท้าทายของการกระจายอำนาจทางการศึกษา ในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ได้แก่ ด้านคุณภาพ ด้านความเสมอภาค และด้านความเป็นอยู่ที่ดี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม” ผู้วิจัยตอบคำถามวิจัย 1) ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลอย่างไรต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้คือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคาม 2) โรงเรียนในสังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและเทศบาลเมืองมหาสารคามมีการปรับตัวอย่างไรเมื่อเผชิญกับความท้าทายของการแพร่ระบาดของโควิด-19 และ 3) ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเผชิญกับความท้าทายใดบ้าง ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาประเด็นข้างต้น โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ ในบทนี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และระบุข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

สรุปผล

1. ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ท่ามกลางการระบาดของ Covid – 19 นั้นส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นอย่างมากทั้งครู ผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นปีที่ 5 ด้วยมีข้อจำกัดในแต่ละครอบครัวที่ต่างกันออกไป ข้อจำกัดหลักที่ส่งผลต่อการเรียนคือ การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเรียน เครือข่ายอินเทอร์เน็ต การจะได้สิ่งดี ๆ มีประสิทธิภาพก็ต้องแลกมากับค่าใช้จ่ายที่สูง ซึ่งนั่นก็เป็นการผลักระดับการศึกษาให้กับผู้ปกครองนักเรียนทั้งต้องจ่ายค่าเทอมในจำนวนเท่าเดิม ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการเรียนออนไลน์ที่ต้องเรียนที่บ้านสำหรับในครอบครัวที่ไม่มีฐานะก็ต้องลำบาก จะต้องกู้เงินเพื่อเอาเงินมาจัดหาอุปกรณ์ให้ลูกหลาน ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ในแต่ละวิชาลดน้อยลง เรียนรู้ไม่ทันเพื่อนร่วมชั้นเรียนทำให้เกิดความกังวลและความเครียดจากภาระงานที่ได้รับจากผู้สอนที่เพิ่มขึ้น จากเนื้อหาบทเรียนที่จะต้องเตรียมตัวเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เมื่อการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เอื้ออำนวยจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่แน่ใจว่าตนจะสำเร็จการศึกษาหรือไม่ หรืออาจจะหลุดออกนอกระบบ

การศึกษาก่อนการจะจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีเรื่องการสอนเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียน สภาพเศรษฐกิจ ปัจจัยภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน คุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างกันของสถานศึกษาต่าง ๆ และระดับการศึกษาของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น เมื่อการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ก็ทำให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่รองรับต่อการเรียนในรูปแบบออนไลน์ ค่าใช้จ่ายในการจ่ายค่าบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ ซึ่งในสภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดีนักนั้นทำให้ครอบครัวที่มีรายได้น้อยต้องแบกรับภาระที่หนักนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีชีวิตการเรียนที่ดีไม่ทำให้ผู้เรียนต้องออกจากระบบการศึกษาและทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพทางการศึกษาที่ดีทำงานหนักกว่าช่วงปกติเพื่อให้บุตรหลานของตนได้เรียน การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ยังทำให้เกิดโอกาสที่จะได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องสิทธิลดน้อยลงกว่าการเรียนแบบปกติเมื่อโอกาสในการแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องสิทธิลดน้อยลงก็นำมาซึ่งสุขภาพทางด้านจิตใจและความเสี่ยงในด้านสุขภาพต่าง ๆ

นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญและได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนมาเป็นแบบออนไลน์ กล่าวคือ ผู้ปกครองจะต้องคอยกำกับดูแลการเรียนของนักเรียนในทุกคาบทุกวิชาเพื่อไม่ให้เกิดปัญหานักเรียนขาดการสนใจเรียน ผู้ปกครองต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนในแต่วิชาของนักเรียน ซึ่งแตกต่างจากการเรียนของต่างประเทศที่ผู้ปกครองไม่ต้องมานั่งคอยกำกับดูแลตลอดการเรียนของนักเรียนในแต่ละวันโดยต่างประเทศปล่อยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ศึกษาด้วยตนเองอย่างอิสระแต่การเรียนในรูปแบบออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษานั้นจะต้องให้อยู่ในความดูแลของผู้ปกครองตลอด การเรียนแบบออนไลน์ผู้ปกครองต้องแบกรับภาระแทนโรงเรียนทั้งภาระค่าใช้จ่ายในแต่ละเทอม ภาระในการจัดหาอุปกรณ์ ภาระที่จะต้องสอนผู้เรียนมากกว่าครูผู้สอนเอง

2. การปรับตัวของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเผชิญกับความท้าทายของการระบาดใหญ่

จากผู้ให้ข้อมูลคือ ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม และผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่า โรงเรียนมีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ

ทางโรงเรียนได้มีการวางแผนงานด้านวิชาการอบรมครูผู้สอนให้มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนทั้งในสถานศึกษาที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรการการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดและการเรียนการสอนนอกสถานศึกษา โดยตระหนักถึงการพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาการใช้สื่อและใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนต่อทั้งนักเรียนและครูผู้สอน การเรียนการสอนแบบออนไลน์ถือว่าเป็นเรื่องยากที่จะให้เกิดการสนทนาโต้ตอบกันระหว่างครูกับนักเรียนด้วยว่ามีข้อจำกัดของการที่มีเสียงแทรกทำให้การเรียนเกิดความวุ่นวาย ทางโรงเรียนได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อให้ครูและนักเรียนใช้ร่วมกันคือ ครูจัดแบ่งการเรียนการสอนออกเป็นสองระยะ ระยะที่หนึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และระยะที่สองเป็นการเรียนในชั้นเรียนในรูปแบบของการเรียนออนไลน์ ด้านการวัดผล ประเมินผล ต้องมีการปรับโครงสร้างคะแนน และลักษณะเนื้อหาตามตัวชี้วัดที่แตกต่างจากที่เคยใช้ในการเรียนในห้องเรียนปกติ

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ

โรงเรียนได้จัดทำแผนการปฏิบัติการใช้จ่ายเงินโดยจะต้องปรับจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมาก่อนจะเกิดการระบาดใหญ่โดยให้มีประสิทธิภาพสูงสุดของการใช้จ่ายงบประมาณโดยมุ่งเน้นไปที่ระบบการเรียนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จะต้องทำการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณมาเพื่อดำเนินการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา มีการระดมทรัพยากรโดยการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและการลงทุนเพื่อการศึกษาที่ได้รับงบลงทุนจากรัฐบาลทั้งการหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนให้ทั้งครูผู้สอนและนักเรียนที่ขาดแคลนในอุปกรณ์และทุนเพื่อใช้ในการศึกษา

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

โรงเรียนได้จัดเตรียมบุคลากรที่มีความสามารถต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ จัดให้ผู้สอนหรือเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษาและแนะนำกับนักเรียนหรือผู้ปกครองอยู่ตลอดเวลาผ่านทางช่องทางต่าง ๆ

2.4 ด้านการบริหารทั่วไป

โรงเรียนมีการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เข้าใช้งานได้ง่ายและมีความสะดวกทั้งตัวผู้เรียนและผู้สอน อีกทั้งโรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในการเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศมาก่อนที่จะเกิดการแพร่ระบาดใหญ่

3. ประเด็นท้าทายของการกระจายอำนาจทางการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19

การปรับรูปแบบการเรียนการสอนมาสู่ออนไลน์แบบฉับพลันทันที ย่อมไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับเกือบทุกโรงเรียน ที่ไม่เคยเรียนออนไลน์เต็มรูปแบบมาก่อน การทำให้นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียมจึงกลายเป็นโจทย์ใหญ่ของคณาจารย์นโยบายการศึกษา โดยมีประเด็นท้าทาย ได้แก่

3.1 ด้านคุณภาพ นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะที่ต่างกันจะต้องมีคุณภาพชีวิตที่เท่าเทียมกัน กำหนดให้ลดภาระค่าใช้จ่ายในโรงเรียนโดยการลดค่าเทอมลงกว่าช่วงการเรียนปกติ

แต่การเรียนรู้ของนักเรียนยังคงมีคุณภาพดีเหมือนเดิมตามที่เรียนในช่วงปกติที่ไม่มีภาวะการระบาดใหญ่เช่นนี้ อย่างไรก็ตาม การจะทำให้คุณภาพของนักเรียนและครอบครัวของนักเรียนมีคุณภาพที่ดีนั้นถือเป็นความท้าทายของทางเทศบาลที่จะต้องดำเนินการจัดหางบประมาณเพื่อมาใช้จ่ายในด้านการศึกษา โดยทางเทศบาลเมืองมหาสารคามมุ่งเน้นด้านการศึกษาของเด็กเป็นสำคัญ การลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวแต่ยังคงเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญจึงเป็นด้านคุณภาพแรกที่มีความท้าทายอย่างมากในช่วงการเรียนรู้ที่ไม่ปกติ

3.2 ด้านความเสมอภาค เทศบาลเมืองมหาสารคามร่วมกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้มีการประชุมปรึกษาหารือและมอบนโยบายที่จะทำให้นักเรียนทุกคนจากทุกกลุ่มได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน ไม่รู้สึกขาดด้านใดด้านหนึ่ง และจะต้องมีการออกแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าวให้นักเรียนสามารถจบการศึกษาได้โดยมีสมรรถนะไม่แตกต่างจากช่วงการเรียนรู้ที่ไม่มีผลกระทบ

3.3 ด้านความเป็นอยู่ที่ดี ช่วงสถานการณ์ของการระบาดใหญ่ส่งผลกระทบต่อหลาย ๆ ด้าน ด้านความเป็นอยู่ที่ดีของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามทั้งที่มีลูกหลานที่เรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองและที่ไม่ได้เรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง ทางเทศบาลมีการชักจูงความร่วมมือกับครัวเรือนในเขตเทศบาลเพื่อให้การเป็นอยู่ของแต่ละครัวเรือนดีเหมือนเช่นตอนที่ยังไม่มีการระบาดใหญ่โดยมีการประกันสุขภาพกายและใจของนักเรียน ดำเนินการจัดการปัญหาของระบบการศึกษาเป็นอันดับต้น ๆ เพื่อไม่ให้นักเรียนออกจากระบบการศึกษาไปกลางคันเพื่อให้นักเรียนสำเร็จการศึกษาและสอบเข้าศึกษาในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียมกัน ในขณะที่เดียวกันยังส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะทั้งทางด้านอารมณ์และสังคม โดยการรักษา "ชุมชนโรงเรียน" (School Community) ให้ยังเป็นปกติเหมือนช่วงที่ไม่มีการระบาดใหญ่

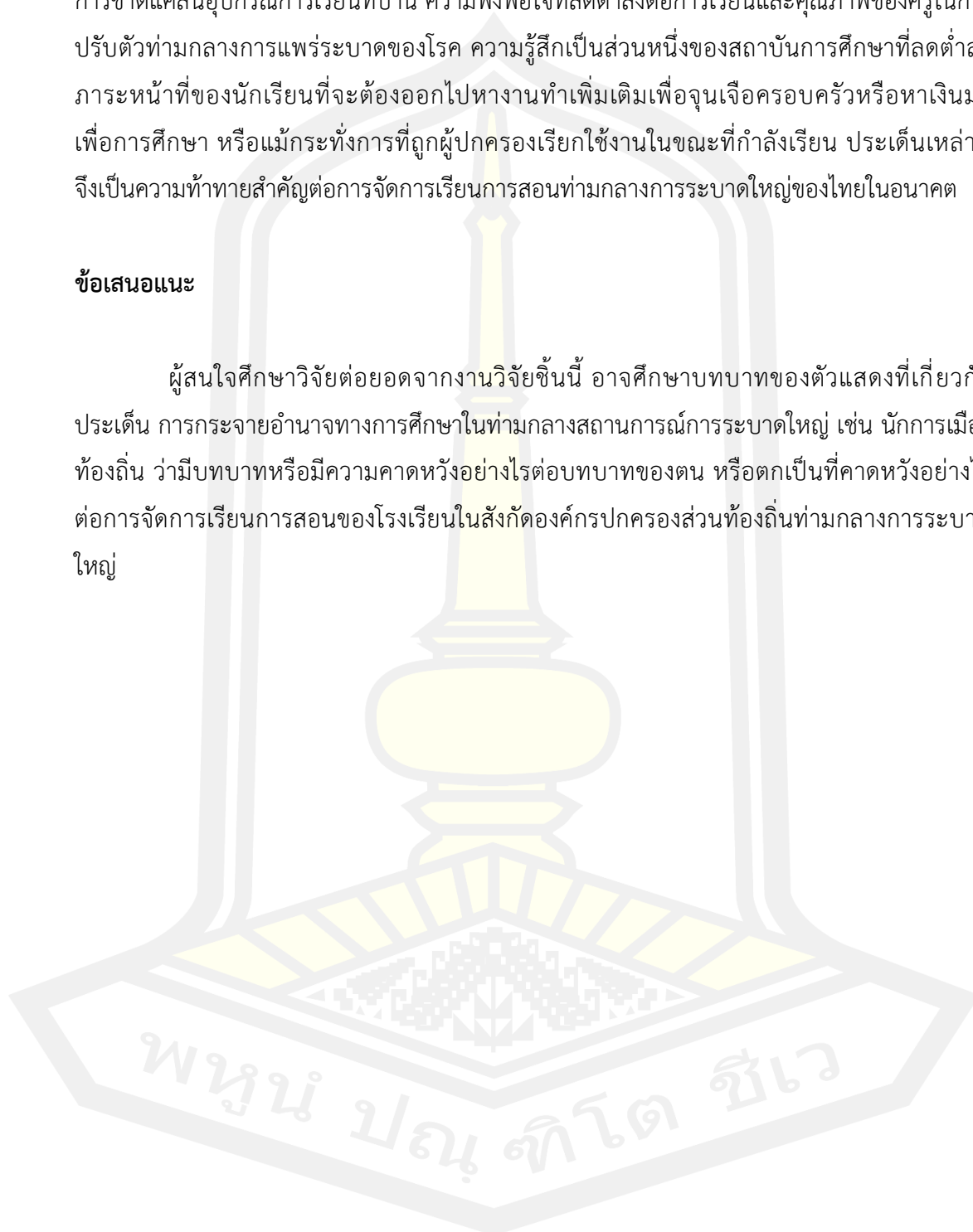
อภิปรายผล

ผลการศึกษาของผู้วิจัยในประเด็นผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โควิด-19 ต่อนักเรียนประกอบด้วย ความกังวลและความเครียดที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งเป็นผลจากความรู้สึกคับข้องใจที่ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนที่บ้าน ความพึงพอใจที่ลดต่ำลงต่อการเรียนและคุณภาพของครูในการปรับตัวท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรค ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษาที่ลดต่ำลง การที่นักเรียนต้องออกไปหางานทำเพิ่มเติมเพื่อจุนเจือครอบครัวหรือหาเงินมาเพื่อการศึกษา การขาดอิสระที่จะเคลื่อนไหวทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต ประสิทธิภาพในการทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตที่ต่ำลง รวมถึงการขาดการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนและคนรอบข้าง ประเด็นข้างต้นนี้ชี้ให้เห็นความแตกต่างจากข้อสังเกต

ในงานของ Plaknotnik และคนอื่น ๆ (2021) ที่ไม่ได้มีการกล่าวถึงความรู้สึกคับข้องใจที่เกิดจากการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนที่บ้าน ความพึงพอใจที่ลดต่ำลงต่อการเรียนและคุณภาพของครูในการปรับตัวท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรค ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษาที่ลดต่ำลง ภาระหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องออกไปหางานทำเพิ่มเติมเพื่อจุนเจือครอบครัวหรือหาเงินมาเพื่อการศึกษา หรือแม้กระทั่งการที่ถูกผู้ปกครองเรียกใช้งานในขณะที่กำลังเรียน ประเด็นเหล่านี้จึงเป็นความท้าทายสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนท่ามกลางการระบาดใหญ่ของไทยในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ผู้สนใจศึกษาวิจัยต่อยอดจากงานวิจัยชิ้นนี้ อาจศึกษาบทบาทของตัวแสดงที่เกี่ยวกับประเด็น การกระจายอำนาจทางการศึกษาในท่ามกลางสถานการณ์การระบาดใหญ่ เช่น นักการเมืองท้องถิ่น ว่ามีบทบาทหรือมีความคาดหวังอย่างไรต่อบทบาทของตน หรือตกเป็นที่คาดหวังอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท่ามกลางการระบาดใหญ่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (ม.ป.ป.). *โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2564 จาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/faq_more.php.
- บุญมี เณรยอด. (2546). *หลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2554). *ครอบครัวและโรงเรียนหุ้นส่วนเพื่อคุณภาพของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- พิธีษฐ์ วัชรสินธุ. (2564). *ทางออกการศึกษาไทยยุคโควิด*. สืบค้นเมื่อ มีนาคม 2564. จาก <https://workpointtoday.com/covid-policy-lab-education/>.
- มนัสนันท์ บุตรสอน. (2558). *การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้อาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การใช้โปรแกรมนำเสนอข้อมูล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วสันต์ สัตยคุณ. (2554). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิทยา วาโย อภิตี เจริญนุกูล ฉัตรสุตา การกายันต์ และจรรยา คนใหญ่. (2563). *การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2564. จาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/RHPC9Journal/article/view/242473>.
- วินิจ ผาเจริญ ภัทรชัย อุทาพันธ์ กรวิทย์ เกษกลาง และสุรชัย พุดชู. (2564). *ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยวัยเรียนกับสถานการณ์การเรียนออนไลน์ในยุคไวรัสโควิด-19*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2564. จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/PPJ/article/view/248655/170343>.
- สถิรพร เขาวนชัย อมรรัตน์ สารเถื่อนแก้ว. (2563). *ความพร้อมในการนำนโยบายการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนล่าง*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2564. จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/view/243123>.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2565. จาก http://www.nst2.go.th/wp-content/uploads/2020/08/แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา_compressed.pdf.
- สิริรัตน์ ชูรัชย์. (2564). *การกระจายอำนาจ : สู่อำนาจปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2564. จาก <http://site.bsru.ac.th/padm/wp-content/uploads/2020/03/บทความการกระจายอำนาจสู่อำนาจปกครองส่วนท้องถิ่น.pdf>
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2545). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Gouedard, P. et al. (2020). *Education Responses to COVID-19: Implementing A Way Forward*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2565. จาก https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-responses-to-covid-19-implementing-a-way-forward_8e95f977-en.
- Hanson, M. E. (1997). *Educational Administration and Organization Behavior*. 4th ed. Boston: Allyn and Bacon.
- UNESCO. (2021). *COVID-19 and Its Impact on Education, Social Life and Mental Health of Students: A Survey*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S019074092032288X>.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวประพิณศรี นามแก้ว
วันเกิด	วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2536
สถานที่เกิด	อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 102 หมู่ที่ 7 ตำบลชุมเงิน อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร รหัสไปรษณีย์ 35000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิชาการพัสดุ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานเลขาธิการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44150
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2552 มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) โรงเรียนแก่งคอย ตำบลแก่งคอย อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี พ.ศ. 2555 มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) โรงเรียนแก่งคอย ตำบลแก่งคอย อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี พ.ศ. 2559 ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2566 ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) สาขาวิชาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ ปณฺฑิต โสโธ ชีโว